

Yücel AYDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2019

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ BİLİM DALI

ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN DOPİNG
HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİ VE GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ:
BARTIN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Yücel AYDEMİR

DANIŞMAN

Doç. Dr. Murat KUL

BARTIN-2019

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ BİLİM DALI

ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN DOPİNG
HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİ VE GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ:
BARTIN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Yücel AYDEMİR

2008

DANIŞMAN

Doç. Dr. Murat KUL

BARTIN-2019

KABUL VE ONAY

Yücel AYDEMİR tarafından hazırlanan “**Antrenörlük Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Doping Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Görüşlerinin İncelenmesi: Bartın Üniversitesi Örneği**” başlıklı bu çalışma, 20/09/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda **oy birliği ile** başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Murat KUL

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Fatih YAŞARTÜRK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ramazan CEYLAN

Bu tezin kabulü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../ 2019 tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ

Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Murat KUL' un danışmanlığında hazırlamış olduğum "Antrenörlük Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Doping Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Görüşlerinin İncelenmesi (Bartın Üniversitesi Örneği)" adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

20/09/2019

Yücel AYDEMİR

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez çalışmamda bilgi ve birikiminden azami derecede istifade ettiğim ve beni daima destekleyen kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Murat KUL' a ve saygıdeğer hocam Prof. Dr. Çetin SEMERCİ' ye çok teşekkür ederim. Bu süreçte eşime ve iki çocuğuma bana olan destekleri ve güvenleri nedeniyle özellikle teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerine tez ile ilgili anket formlarını ciddiyetle doldurarak çalışmama destek oldukları için teşekkür ederim. Tez çalışmamın bilim dünyasına ve eğitim camiamıza katkı sunmasını temenni ediyorum.

Yücel AYDEMİR

Bartın-2019

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Antrenörlük Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Doping Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Görüşlerinin İncelenmesi (Bartın Üniversitesi Örneği)

Yücel AYDEMİR

Bartın Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı

Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Murat KUL

Bartın-2019, Sayfa: XIV+67

Bu çalışmanın amacı antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin doping hakkındaki bilgi düzeylerinin ölçülmesi ve bu maddelerin kullanımı konusundaki görüşlerini ve düşüncelerini ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın içeriğinde ulusal ve uluslararası alanda, geleceğin önemli sporcularını yetiştirecek olan antrenörlerin, doping ve dopingli maddeler hakkındaki bilgi düzeylerinin ve görüşlerinin önemi vurgulanmıştır. Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel model yöntemi ile yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini 2018-2019 eğitim öğretim yılında Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük eğitimi bölümünde öğrenci olan birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinden toplam 161 kişi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak amaca dönük olarak önceden hazırlanmış olan anket öğrencilere uygulanmıştır. Anket, aynı zamanda öğrenci olan antrenörler ve geleceğin antrenör gruplarına uygulanarak öğrencilerin dopingle ilgili bilgi düzeyleri belirlenmeye çalışılmış ve doping hakkındaki görüşleri alınmıştır. Sorular öğrencilerin bilgi düzeylerine, yaptıkları spora, spor yaşlarına ve varsa herhangi bir branştaki antrenörlük düzeylerine göre hazırlanmış anket sorularıdır.

Öğrencilere, antrenör kimlikleriyle yaklaşılarak doping maddeleri ve ilaç kullanımıyla ilgili sorular sorulmuştur. Doping hakkındaki bilgi düzeyleri ölçülmüş, okulda doping hakkında aldıkları eğitimin yeterliliği ve sporcularına uygulama düşüncelerine yönelik fikirleri alınmıştır. Çalışmada bazı sorulara verilen cevaplar doping

konusunun ülkemizde ehemmiyetle üzerinde durulması gerçeğini göstermiştir. Öğrencilere, dopingli ilaçlar hakkında gerekli bilgiye sahip olup olmadıkları sorusuna verilen cevapların, kadınlarda kısmen %52,4 ve hayır oranlarının %27,9 olduğu, erkeklerde kısmen %54 ve hayır oranının %24 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlarla öğrencilerin dopingli ilaçlar hakkında daha fazla bilgiye sahip olmaları gerektiği görülmektedir. Çalışmadaki diğer bir önemli bulgu ise, Türkiye’de antrenörlerin doping konusunda yeterli bilgiye sahip olduklarına inanıyor musunuz sorusuna kadınların hayır cevabının %42,6 ve erkeklerde %56,1 ile çok yüksek olduğu görülmektedir. Bu çalışmayla doping konusunun üzerinde durulması gerektiği ve diğer bilimsel çalışmalara ışık tutacağı veriler neticesinde ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Antrenörlük eğitimi öğrencileri, Doping, Sporcu.

ABSTRACT

Master's Thesis

Analysing of the Knowledge Level and Opinions of Coaching Department Students' about Doping(The example of Bartın University)

Yücel AYDEMİR

Bartın University

Institute of Educational Sciences

Department of Physical Education and Sport Teaching

Physical Education and Sport Teaching Science

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Murat KUL

Bartın-2019, Pp: XIV + 67

The aim of this study is to determine the students' knowledge about doping and their opinions about the use of these substances. In the content of the study, it was emphasized the importance of knowledge of doping and doping substances of trainers who will train important athletes of future in national and international area. This research was carried out with cross-sectional approach and relational survey model which is one of the screening models. The sample of the study consisted of a total of 161 first, second and third grade students studying at the coaching education department of Bartın University in 2018-2019 academic year. As a data collection tool, purpose-directed questionnaire was prepared and applied to students. The questionnaire was applied to the trainers and future trainer groups. The questions were prepared according to the level of knowledge of the students, their sports, age of sports and coaching levels in any branch, if any.

The students were approached with their coach identity and asked questions about doping agents and their use. The level of knowledge about doping was measured and the ideas about the adequacy of the training they received about doping at school and the ideas of implementation to the athletes were obtained. In the study, the answers given to some questions showed the importance of doping in our country. It is seen that the answers given to the students whether they have the necessary information about doping drugs are partly 52.4% in women and 27.9% in charity, and 54% in men and 24% in charity. With these

results, it is seen that students should have more information about doping drugs. Another important finding of the study, Turkey do you believe they have enough knowledge about doping in coach no answer to the question of women and 42.6% men and 56.1% seems to be very high. In this study, it has been revealed that doping should be emphasized and it will shedlight on other scientific studies.

Keywords: Coaching training students, Doping, Athlete.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	II
BEYANNAME	III
ÖNSÖZ.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
TABLolar LİSTESİ.....	XI
EKLER LİSTESİ.....	XIII
KISALTMALAR.....	XIV
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.2.1. Alt Problemler.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.5. Sayılıtlar.....	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5
1.7. Tanımlar.....	6
BÖLÜM II: LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Dopingin Tanımı.....	7
2.2. Doping Kavramı.....	8
2.3. Dopinge Zemin Hazırlayan Faktörler.....	9
2.4. Dopinge Karşı Mücadele.....	11
2.5. Doping Kontrol İşlemleri.....	13
2.6. Doping Numunesi Alım İşlemleri.....	13
2.7. Doping Maddelerinin Organizmaya Etkisi ve Zararları.....	14
2.8. Kullanımı Yasak Olan Maddeler.....	15
2.8.1. Uyarıcılar(Stimulanlar).....	15
2.8.2. En Sık Kullanılan Uyarıcılar.....	17
2.8.2.1. Anfetaminler.....	17
2.8.2.2. Efedrin.....	17
2.8.2.3. Kafein.....	18

2.8.2.4.Kokain.....	18
2.8.3.Narkotik Analjezikler.....	19
2.8.4. Anabolik Steroidler.....	20
2.8.5. Diüretikler (İdrar söktürücüler).....	21
2.8.6. Pepdit Hormon ve Anologları.....	22
2.8.7. Anti-Östrojenik Aktivite Gösteren Maddeler.....	24
2.8.8. Maskeleyici Ajanlar (Siliciler).....	24
2.9. Kullanımı Yasak Olan Yöntemler.....	25
2.9.1.Yapay Oksijen Taşıyıcıları ve Plazma Genişleticileri.....	25
2.9.2.Farmokolojik, Kimyasal ve Fiziksel Uygulamalar.....	26
2.9.3.Gen Dopingi.....	27
2.10. Kullanımı Kısıtlı Olan Maddeler.....	27
2.10.1. Alkol.....	27
BÖLÜM III: YÖNTEM	29
3.1. Araştırmanın Modeli.....	29
3.2.Evren ve Örneklem.....	29
3.3. Veri Toplama Araçları.....	29
3.3.1.Doping Bilgi Düzeyi Anketi.....	29
3.3.2.Anketin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.....	30
BÖLÜM IV: BULGULAR	31
4.1. Bulgular.....	31
4.1.1. Araştırmaya Katılan Antrenörlük Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Kişisel Özellikleri ve Ankete İlişkin Bulgular.....	31
BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER	46
5.1. Tartışma.....	46
5.2. Sonuçlar.....	50
5.3. Öneriler.....	54
KAYNAKÇA.....	56
EKLER.....	63
ÖZGEÇMİŞ	67

TABLolar LİSTESİ

Tablo No	Sayfa No
4.1: Anketin Yapıldığı Üniversitedeki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı.....	31
4.2: Anketin Yapıldığı Üniversitedeki Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri.....	32
4.3: Anketin Yapıldığı Üniversitedeki Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre Düzeyleri.....	32
4.4: Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımlarına Göre Doping Sözcüğünün Anlamını Bilip Bilmedikleri Yönündeki Görüşleri.....	33
4.5: Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımlarına Göre Dopingli İlaçlar Hakkındaki Bilgilerine Yönelik Görüşleri.....	33
4.6: Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımlarına Göre Dopingle İlgili Herhangi Bir Yazı Okumalarına Yönelik Görüşleri.....	34
4.7: Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımlarına Göre Dopingin Sporda Önemli Bir Sorun Olma Konusundaki Görüşleri.....	35
4.8: Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımlarına Göre Dopingli Maddelerin Sağlığa Etkileri Konusundaki Görüşleri.....	36
4.9: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Ülkelerinin Başarısı İçin Doping Kullanımınız Sorusu Hakkındaki Görüşleri.....	36
4.10: Öğrencilerin, Sınıf Düzeylerine Göre Türkiye'deki Antrenörlerin Doping Konusunda Yeterli Bilgi Düzeylerine Yönelik Görüşleri.....	37
4.11: Öğrencilerin, Sınıf Düzeylerine Göre Okuldaki Dopingle İlgili Derslerin Yeterliliği Hakkındaki Görüşleri.....	38
4.12: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Okulda Doping Konusunda Yeterli Eğitim Alıp Almamalarına Yönelik Görüşleri.....	39
4.13: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Okulda Dopinge Yönelik Ayrı Bir Ders Olması Yönündeki Görüşleri.....	40
4.14: Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre En Fazla Bireysel Sporlarda Doping Kullanıldığına Yönelik Görüşleri.....	41
4.15: Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre Maddi Gelirin Fazla Olduğu Sporlarda Doping Kullanımının Yüksek Olması Konusundaki Görüşleri.....	42
4.16: Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre Sporcuların Doping Kullanımına Olumlu Bakmaları Konusundaki Görüşleri.....	43

4.17: Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre Doping Sözcüğünün Anlamına Yönelik Görüşleri.....	44
4.18: Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre Doping İçerikli İlaçlar Hakkındaki Bilgi Düzeylerine Yönelik Görüşleri.....	45

EKLER LİSTESİ

Ek No		Sayfa No
1.	Etik Kurulu Onayı.....	63
2.	Araştırma İzni	64
3.	Anket.....	65
4.	Anket Kullanım İzni.....	66

KISALTMALAR

WADA	: Dünya Anti-Doping Ajansı
IOC	: Uluslararası Olimpiyat Komitesi
TDKM	: Türkiye Doping Kontrol Merkezi
DMV	: Dopingle Mücadele Vakfı
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
FİBA	: Uluslararası Basketbol Federasyonları Birliği
IAAF	: Uluslararası Atletizm Federasyonları Birliği
UCI	: Uluslararası Bisiklet Federasyonu
EPO	: Eritropoetin
HGH	: İnsan Büyüme Hormonu
ACTH	: Kortikotropin
HCG	: Karyonik Gonadotropin Hormon
AS	: Anabolik Steroid

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günümüzde spor, farklı kültürleri ve toplumları bir araya getiren, toplumsal ve toplumlar arası dayanışmanın pekiştirilmesinde çok önemli rol üstlenen bir sosyal olgudur. Spor, sağlıklı nesillerin yetişmesinde, halk sağlığının korunmasında, toplumsal barışın tesis edilmesinde ve geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Bugün, tüm ülkeler, spora büyük bir önem atfetmekte ve uluslararası spor organizasyonlarında ön sıralarda yer alabilmek için yoğun mücadeleler vermektedir. Olimpiyatlar ve dünya şampiyonaları gibi büyük spor organizasyonlarını gerçekleştirmek ve sporda başarılar kazanmak, hem ülke tanıtımı hem de uluslararası kamuoyunda saygınlık ve prestij açısından çok büyük önem taşımaktadır. Çağımızda toplumsal yaşamdaki yeri ve önemi giderek artan sporda, doping kullanımının son yıllarda yaygınlaştığı, yıldız ve genç yaş gruplarındaki sporculara kadar sirayet ettiği göze çarpmaktadır. Açık ve adil rekabet prensibini hiçe sayan doping, tüm dünyada spor için ciddi bir tehlike ve tehdit oluşturmaktadır (T.B.M.M, 2014).

Bu zincir halkası devamında bir rekabete dönüşmüş, sportif faaliyetlerde kazanma hırsı doping kullanımını tetiklemiştir. Toplumumuzda sporun, profesyonel sporcuya kazandırdığı mali olanaklar spora olan merakı, ilgiyi, spor yapan kişi sayısını, doğal olarak da rekabeti artırmaktadır. Sportif başarının genetik yapıyla ve profesyonel bir çalışma ile olacağı herkes tarafından bilinmektedir. Bu koşullara sahip sporcular çok daha iyi olmak için, profesyonel sporcular ise üst düzey başarıya ulaşabilmek için farklı kimyasal yardımcılardan yararlanırlar (Ziyanur, G. 2005).

Dolayısıyla insanlar başarıya doyamamakta ve kolay yoldan başarı elde etmeyi planlamaktadır. Bunu tetikleyen öncelikli sebep ise "aşırı kazanma arzusu" dur. Bireyler başarı uğruna iyi ya da kötü bütün yolları denemekte ve sağlığı hiçe sayarak haksız kazanç elde edecek her şeyi denemektedir (Atasü ve Yücesir, 2007).

Doping, sporcuların sağlığına zarar veren ve doğal yolla yarışmayı bir kenara iten, ya da maksimum performans sergilemek için dışarıdan vücuda takviye edilen veya kişinin

vücudunda bulunup normal seviyede olan bir maddenin en üst seviyeye çıkarılmasını sağlamak için madde veya yöntemlerin kullanılmasıdır. Sporcunun kullanmasında kesin olarak yasaklanan maddeler ve yöntemler, Doping Mücadele Ajansı (WADA)'nın her yıl güncellenen ve yayımlanan yasaklanmış maddeler ve metotlar listesinde tanımlanır (Kargılı, 2002).

Doping; hem eşitliği bozarak haksız rekabete zemin hazırlaması, etik olmanın dışındaki bir anlayışa yakışması nedeniyle spor ahlakına aykırıdır hem de sporcu sağlığını riske atarak hatta ölümlerle sonuçlanacak boyutta zarar vermesi nedeni ile şiddetle karşı çıkılan bir yöntemdir. Bu nedenle başta doping WADA, Uluslar Arası Olimpiyat Komitesi (IOC), FİFA, UEFA, FİBA, IAAF gibi uluslararası spor kuruluşları tarafından yasaklanmıştır (Dündar, 2005).

Sporun ruhundaki temel olan şey “spor ahlakı”dır ve yarışmacıların adaletli ve eşdeğer şartlarda yarışmalarını gerektirir. Fakat doping, haksız yere kazanmayı sağlayacağından spor ahlakına ters düşmektedir, sonrasında ise sağlığı bozan sebeplere yol açabilmektedir. Spor yaparak ve kişisel yeteneklerin dışında ortaya konulan performansın artırılması için kullanılan takviye ilaçlar üç gruba ayrılır, ergojenik (performans yükseltici) maddeler, tedavi (terapotik) amaçlı ilaçlar ve bağımlılık yapan ilaçlar (Dost ve Turhan, 2006).

Doping sözlük anlamı olarak Flamanca "dop" dan gelmekte olup Afrika kabilelerinden olan Zulu savaşçıların cesaret artırmak için kullandıkları üzümün kabuğundan yapılan alkollü bir içecekten oluşmaktadır. İngilizce "dope" sözü uyuşturucu, ilaç, ilaç uygulaması (özellikle uyarıcı) anlamlarını taşır (Yıldız vd., 2004).

“Resmi doping kontrolü ilk kez 1968 Meksika’da Olimpiyatlarda uygulanmaya başlanmıştır. Fakat hem yöntemler, hem de organizasyon açısından çok yetersiz kalınmıştır. Resmi ciddi manada doping kontrolünün ilk yapıldığı müsabaka 1972’deki Münih Olimpiyatlarıdır. Aynı sene dopingle ilgili el broşürleri her dilde bastırılmıştır, yasaklı ve zararlı ilaçlar listesi yeniden incelenerek, güncelleştirilerek hazırlandıktan sonra Milli Olimpiyat Komitesine gönderilmiştir (Kalyon, 1994)”.

Çağımızda doping kullananların ne kadar fazla olduğuna ilişkin istatistiksel veriler kısıtlıdır. Son zamanlarda, uluslararası şampiyonalarda ter döken üst düzey sporculara uygulanan testlerin sonuçları, dopinge başvuran yarışmacıların oranının % 1,3 - 2 kadar olduğunu göstermektedir. Fakat, doping testleri vazgeçilmez olup müsabakaların hemen sonrasında uygulanmaktadır. Performansın en üst seviyesinin amaçlandığı yeni ilaçlar ve yöntemler çıktıkça, bunların yanında kullanımını ortaya çıkaracak yöntemler de geliştirilmeye çalışılmaktadır. Sporu ve spor ahlakını şeffaf tutma yolundaki savaş böylece sürüp gitmektedir (Zülal, 2015).

2001-2011 yılları arası ulusal ve uluslararası müsabakaların, kampların, Avrupa ve Dünya Şampiyonalarının, Yaz ve Kış Üniversite Oyunları gibi büyük organizasyonların da yer aldığı, ortalama yirmi üç bin numune analizi gerçekleştirilmiştir. 2011 yılında bazı olumsuzluklardan ötürü merkezin akreditesi iptal edilmiştir. Bir yıllık süreden sonra merkez, eksikliklerini giderdikten sonra 2012 senesinde WADA'ya akreditasyon için yeniden mücadele vermiş ve akreditasyon sürecine girmiştir (Yıldız, 2006).

Performans arttırıcılarla, doğal olmayan sebeplerle elde edilen sportif başarı sporcuyla zirveye alıştırırken, spor ahlakından uzaklaştırarak fair-play'e aykırı, sporcu kişiliğinin ve doğal başarının kaybolmasına neden olmaktadır. Rekabetin iç içe olduğu tüm müsabakalarda bu ahlaki gerekliliğin bozulması neticesinde uluslararası hoşgörüyü kapsayan "fair-play" kavramı kurallara riayetle birlikte rakibe saygı ve adil yarışma prensiplerini de taşımaktadır. Müsabıklar bu sebeple başarılı olmak için suni yollarla değil, sporun gereği olan adil ve ahlaklı yarışarak, kendi doğal yeteneklerini ortaya koyarak başarı elde etmeye çalışmalıdırlar (Öngel, 1997).

Sporcular, müsabakada derece elde edecekken mükemmel performansı sağlayan besinleri ve vücuda gerekli olan diyeti hep merak etmişlerdir. Günümüze kadar sporcular yarışma öncesinde bol miktarda et ve yumurta yerlerdi. Günümüzün sporcuları ise besinlere sadece makro açıdan değil, aynı zamanda mikro açıdan bakmaktadırlar; yani, mikro besinlere (haplar, içecekler; ör; vitaminler) özel ilgi gösterilmesine tanık olmaktadır. Oysaki kullanılan maddelerin neredeyse hepsi ya zararlıdır, ya da yasaklı maddelerdir. Günümüzde performansı arttırmanın en doğal ve etik yolu, antrenmandır (Üstdal ve Köker, 1998).

Spor yaşantısının içinde sporcuları yetiştiren antrenör, beden eğitimi öğretmeni ve diğer kurumların ilk amacı olarak sportif başarıyı seçtikleri görülür. Sportif başarı için odaklanan sporcunun ise, başarı için doğal olmayan seçenekleri denediği gözlenir. Antrenörlerimizden yöneticilerimize, izleyiciden spor basınına kadar; doping ve sonuçları hakkında ciddi bir eğitim ve çalışma eksikimiz olduğu açıktır” (Lippi vd., 2008).

1.2. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “Antrenörlük Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Doping Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Görüşlerinin İncelenmesi” olarak tespit edilmiştir.

1.2.1. Alt Problemler

1. Araştırmanın yapıldığı Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğrencilerinin doping ile ilgili bilgi düzeyleri ve düşünceleri nelerdir?
2. Araştırmanın yapıldığı Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğrencilerinin sınıf düzeyleri, doping bilgi düzeyi ve düşüncelerini etkiler mi?
3. Araştırmanın yapıldığı Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğrencilerinin spor yapma süreleri, öğrencilerin doping bilgi düzeyi ve düşüncelerini etkiler mi?
4. Araştırmanın yapıldığı Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğrencilerinin dopingli maddelerin sağlığı nasıl etkilediği hakkındaki görüşleri ne düzeydedir?
5. Araştırmanın yapıldığı Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğrencilerinin doping tanımlı ilaçların vücuda etkileri hakkındaki görüşleri ne düzeydedir?
6. Araştırmanın yapıldığı Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğrencilerinin Türkiye’de antrenörlerin doping konusunda ne kadar bilgiye sahip oldukları hakkındaki görüşleri nelerdir?
7. Araştırmanın yapıldığı Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğrencilerinin okulda doping hakkında yeterli eğitim alma konusundaki görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğrencilerinin doping hakkında cinsiyet, sınıf düzeyi ve spor yaşı değişkenlerine göre bilgi düzeylerinin ölçülmesi ve doping ile ilgili görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Yaşadığımız yüzyılda sosyo-ekonomik ve teknolojik ilerlemeler ve gelişmeler müspet kişisel ve ahlaki değerlerin sonraki plana itilmesine neden olmuştur. Bu sporda da kendini göstermiş, sportif faaliyetlerde başarı ile ortak anlam ifade eder duruma gelmiştir. Bu durumda doping ve haksız yere başarı elde etmek gibi spora yakışmayan durumların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Teknolojik yaşantının hız kazanması, sportif faaliyetlerin önemli kazanç haline gelmesi ve bireylerin sporcu yetiştirmeyi önemli bir maddi getiri haline dönüştürmesi devamının zincir halkaları niteliğine dönüştürmüştür. Bu zincir halkası devamında bir rekabete dönüşmüş, sportif faaliyetlerde kazanma hırsı doping kullanımını tetiklemiştir. Toplumumuzda sporun, profesyonel sporcuya kazandırdığı mali olanaklar spora olan merakı, ilgiyi, spor yapan kişi sayısını, doğal olarak da rekabeti artırmaktadır.

Dolayısı ile bütün bu nedenlerin sporu ve sporcuyu olumsuz etkileyerek devam etmesi bu ve buna benzer çalışmanın hazırlanmasına neden olmuştur.

1.5. Sayıtlar

Araştırmada ankete katılan Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğrencilerinin, kullanılan anket sorularına doğru, anlamlı ve bilinçli cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

- Araştırma Bartın Üniversitesi'nde Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü Öğrencileri ile,

- Araştırma verileri, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında toplanan verilerle,
- Araştırmada elde edilen sonuçlar Doping Bilgi Düzeyi Ölçeği kapsamı ile,
- Antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerine ait demografik bilgiler, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile elde edilen verilerle,
- Araştırmada elde edilen verilerin analizi, kullanılan istatistiksel yöntemlerle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Doping : “Vücuda yabancı bir zararlı maddenin herhangi bir neden fark etmeksizin veya fiziksel yolla anormal miktarlarda veya anormal bir yolla bir şahsa, yarışma esnasında performansı yapay olarak ve kural dışı bir şekilde arttırmak amacı ile alınması veya verilmesi, o şahıs tarafından kullanılmasıdır.” şeklinde ifade edilmiştir (Akgün, 1993).

BÖLÜM II

LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dopingin Tanımı

İlk doping olarak nitelenen tanımın bu günkü tanımlara benzemediği aşıkardır. Dopingin ilk uygulama yeri eski Roma İmparatorluğunda savaş arabaları yarışlarına katılan atlara su ve balın karışımı ile hazırlanarak verilmesi olarak bilinmektedir. Doping kelime kökeni olan “dope” sözcüğü ilk olarak yarış atlarına hazırlanan opium yani afyon adlı uyuşturucu ile birlikte anılmaktadır. Fakat asıl tanımın kökünün kaynağı Güney-Doğu Afrika kabilelerinde çok güçlü bir uyarıcı olan “dop” olarak bilindiği kabul edilmektedir (Açıkada ve Ergen 1990).

Avrupa Spor Konseyi'nin hazırladığı bildirilerde doping çok kapsamlı anlamlarda tarif edilmiş, farklı maddeler hatta psiko-teknik bir takım yöntemlerinde içinde bulunduğu (hipnoz gibi) dopingin tarifleri içine alınmıştır. Konseyin tarif olarak kabullendiği doping, organizmaya dışardan herhangi bir yolla alınan fizyolojik maddelerin, normalin üzerinde veya anormal farklı yöntemlerle müsabakaya katılan yarışmacının kural dışı bir şekilde vücuduna verilmesi veya o şahıs tarafından kullanılmasıdır şeklinde ifade edilmiştir (Akgün, 1993).

“Doping, sporcunun bir yarışmaya katılımı esnasında yapay ve kural dışı olarak performansı arttırmak amaçlı, bünyeye yabancı zararlı maddelerin, herhangi bir yöntemle yüksek ölçüde ve tehlikeli yollardan, sporcuya uygulanması veya kendisi tarafından kullanılmasıdır (Erkiner,2007)”.

1964 Tokyo olimpiyatları amacı ile bir araya gelen kongre yukarıdaki tanıma şu paragrafı ekleme gereği görerek böyle bir karar almıştır: Bir müsabakaya katılım sırasında şekli, dozu veya uygulama metoduyla, bir sporcunun suni ve haksız şekilde performansını artıracak tıbbi bir müdahale zorunluluğu oluşursa, bu doping olarak kabul edilecektir.

Doping olarak son tanımlama 2004 yılının Ocak ayının 1'inde yürürlüğe konulan Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) yetkililerince açıklanmıştır. Bu tanımlama

çerçevesinde “Doping, bir müsabıkın bedenine ait numunede; sportif performansı yükseltme nedeni olan ya da sağlığa zararlı, spor ahlakına uymayan bir madde ya da uygulamanın bulgusu, kullanılması ya da uygulandığına yönelik bir delilin bulunması” şeklindedir (Yücesir, 2004).

Uluslararası Olimpiyat Komitesi için 1999 senesinde kurulan Dünya Anti Doping Ajansı (WADA; World Anti Doping Agency) her sene dopingli ürünleri ve yöntemleri ilan eder. Türkiye’de ise 1998 senesinde Hacettepe Üniversitesinde “Türkiye Doping Kontrol Merkezi” açılmıştır. Bu birimler ve kurumlar sporcuların doping tuzağından uzak tutulması gayesiyle, yarışmalardan evvel veya akabinde doping maddelerini belirlemek için farklı stratejiler izlemektedirler (Çetin vd., 2008).

2.2. Doping Kavramı

“İngilizce bir kelime olan doping, “sporunun sinir sisteminde uyarıcı etki yapan tüm kimyasal etkideki maddeler” anlamı taşımaktadır. Doping kelimesi Güney-doğu Afrika yerli lehçelerinden kökeni brunce olan bir kelimedendir; “dop” kelimesinden türetmişlerdir. Eski bir görüşe göre, Güney-doğu Afrika’nın yerli insanları kendi özel kabile toplantılarında “dop” adında farklı bir içecek türetirlermiş. Bu içeceğin en önemli özelliğinin ise içen kişinin sinir sisteminde “uyarıcı” etki yaptığı söylenmektedir. Bu nedenle; İngilizler, insanın sinir sisteminde farklı etki yapan içeceğin adı olan bu “dop” kelimesinin sonuna “ing” eki getirerek, zararlı etkisi olan tüm maddeleri tanımlamak üzere “doping” kelimesini türetmişlerdir (Temizer, 2009).”

Asırlar boyunca insanlık iş verimini çoğaltarak başarıya ulaşmış, zaferler elde etmek için gayret sarf etmiştir. Kullanılan birçok doğal maddelerin fiziki gücü arttırdığına inanan güney ABD ve Afrika yerli halkı bu yöntemi uzun süreli seyahatlerde, savaşlarda ve avlanmada kullanmışlardır. İrlanda geleneklerinde yeni evli çiftlere farklı bir bal içirmek adettir. 1865 ve sonrası yıllarda Hollanda kanal işinde çalışan işçilerce yorgunluğu azalttığı söylenen bazı takviyeler alındığı bilinen bir gerçektir. II. Dünya savaşı sırasında savaşçılar için uyumayı önleyen ve gece savaşlarında üstünlük kazandıran maddeler sağlanıyordu (Yüksel, 2007).

Sporda doping geçmişi, Eski Yunan'a, ilk olimpiyatlara kadar dayanmaktadır. O dönemlerde sporcular g kazanmak için özel besinler ve uyarıcı iksirler kullanırlardı. Doping kelimesinin, Hollanda dilinde "dop" kelimesinden geldiği sanılıyor. Bu, Zulu savaŐırlarının, savaşlarda daha güçlü olmak amacıyla içtikleri, zm kabuklarından yapılan alkollü bir ieeğe verilen ad. Doping, terim olarak ilk 20.yüzyılın baŐlarında, özellikle yarış atlarına yasadıŐı yollarla verilen ilaçlara konulan isimlerle günlük konuŐma diline girdi. Günümüzdeki terim anlamı ile yaygınlaŐması 1950'li yıllara dayanıyor (Zülal, 2004).

Asırlardır insanlık, çalışma kapasitesini st seviyeye çıkararak başarı elde etmek için by çaba sarf etmiştir. Tarihin eski zamanlarından bu yana insanlık fiziki g ve sportif performansı arttırmak için çok farklı kimyevi veya bitkisel ilaç kullanmışlardır. M.Ö. 3. yy.' ın baŐlarında yapılan spor müsabakalarında, atletizm sporcularına daha hızlı ve çabuk koŐabilmek için mantar yedikleri ve Romalıların araba yarışında atlara su ve bal karıŐtırılarak elde edilen sıvıları iirttikleri, savaŐçı gladyatörlerin dvŐlerden ncen uyarıcı maddeler kullandıkları, Güney Amerika'da yerli halkın koka filizlerini kullandıklarını tarihi kayıtlarda görebilmekteyiz (Gürsoy, 2007).

2.3. Dopinge Zemin Hazırlayan Faktörler

Kazanma duygusunun ön planda olduğu ve bunun devamında rekabetin amacından uzaklaŐarak haksız rekabete dönüŐerek tek amaç haline geldiği durumlarda spor yarardan çok zarar veren bir aktivite haline gelir, hatta zararlı maddelerin bağımlılık yapıp kullanımını tetikleyici bir faktöre bile dönüŐtürebilir. İnsanların yarışmacılardan beklentilerinin spor dıŐına çıkararak mükemmeliyetçiliği doğurması, pek de doğru olmayan beklentilerin artması, baskısı ve rekabet dolu bir ortamın yaratılması yarışmacıda strese yol açıcı bazı nedenler arasındadır.

Bunun devamında yarışmacının takım arkadaşları tarafından farklı madde kullanımına teşvik edilmesi veya zorlanması da nedenler arasında olabilir. Bu faktörler bir arada toplandığında genç ve yetenekli yarışmacılar stresle baŐa çıkabilmek ve takım arkadaŐlarıyla bağlarını koparmamak için madde kullanımına yönelebilirler (Avay, 2007).

“Sporcular için en önemli olgu her zaman için kazanmak olmuştur. Belirli bir popüleriteye sahip olmak ve yüksek ücretler karşılığında başka takımlara transfer olmak da önemlidir ama bunlara ulaşabilmek için “kazanmak” hep bir numaralı (en fazla gereksinim duyulan) araç olmuştur. Bazı sporcular kazanma hırsıyla o kadar fazla doludurlar ki, kaybetmenin kendileri için bir nevi son olacağını düşünürler. Aslında bir bakıma da başarılı olmanın şöhreti, şöhretinde parayı getireceğini düşünerek bu yola daha kısa sürede varmak için doping içeren maddeler kullanırlar (Mengüç, 2006).”

Günümüz bilgi ve araştırma çağı olması münasebeti ile insanların spora daha bilimsel yaklaşması ve iyi vakit geçirmek için kendilerine uygun spor branşlarına yönelmeleri, bunun yanında sağlıklı bir yaşam sürmek için çaba harcamaları, sporu sektör haline getirerek bazı insanların meslek olarak bu yöne eğilim göstermelerine, sporu maddi kazanç haline dönüştürmüştür. Spor aktivitesinden çıkıp maddi kazanç faaliyeti haline gelmiştir. Sporun bu denli büyük kitlelere hitap etmesi ve kapsamı, maddi kazancın bir parçası haline gelmesi kişileri başarılı olmaya aşırı teşvik etmektedir. Dolayısı ile sportif başarılar kazanmanın büyük bir amaç olduğu yarışmalar, antrenmanla kazanılan performansın ötesine çıkıp müsabakanın sonucunu değiştirecek bir takım madde ve yöntemlerin kullanımını amaçlamışlardır (Şenel vd., 2004).

Neden ergojenik kullanımı böyle yaygınlaşmıştır? Kesin kazanmayı tetikleyen unsurlar ve bunların yan etkilerinin kişiler tarafından tam bilinmemesi madde kullanımını arttırmıştır. Oysaki sportif performansı yapay yollarla, örneğin doping maddeleriyle arttırmak hem fiziki hem ruhsal olarak olumsuz sonuçlanabilmektedir. İlaçların kendisi bağımlılık yapmasa bile, bunu sürekli kullanmak psikik bağımlılık yapabilmekte, bir gün gelip dozun artırılması gerekmekte, böylece ilacın toksit (zehirli) etkileri görülebilmektedir (Ergen ve Açıkkada, 1985).

Girdiğimiz yüzyılın başlarından itibaren hemen tüm spor dallarında performansın giderek artış gösterdiği, rekorların sürekli birbiri ardına geldiği gözlenmektedir. Kazanmanın tek hedef olduğu bu amaç, birinci ile onu hemen takip eden ikinci ve üçüncü arasındaki farkın milimetre, salise ve gramların belirlenmesi kazanmaya giden yolda kullanılacak yöntemleri ön plana çıkarmaktadır.

Doping bazen yarışmacının kendiliğinden teşviki, kimi zaman çalıştırıcının isteği, bazen de gelişmekte olan ülkelerinin spor politikalarında olduğu gibi, sporu yöneticileri tarafından bizzat desteklenerek yapılır (Yeşim ve Kepçetutan, 2005).

Geçmiş tarihlerden bu yana sporcular performanslarını daha yüksek tutabilecek maddeleri kullanmaya eğilimli olmuşlardır. Ancak dopingli maddelerin kullanımı özellikle 60'lı yıllarda artış göstermiştir. Performansı artıran maddelerin kullanılmasının birçok nedeni vardır:

- Kas ve kemik gücünü daha fazla arttırmak,
- Dokulara maksimum oksijen iletilmesini sağlamak
- Yüklenmeler sonucu kas ve kemiklerdeki acı hissini minimuma düşürmek
- Vücudu her an uyarıcı durumda tutmak
- Psikolojik ve fiziksel rahatlamak
- Kilo vermek

gibi nedenler sıralayabiliriz (Murat, 2005).

2.4. Dopinge Karşı Mücadele

Doping ile mücadele yirminci yüzyılın başlarından itibaren süregelen bir mücadeledir. 1956'de Melbourne olimpiyatlarında gündeme gelmiş ama hiçbir adım atılmayıp sonuca varılamamıştır. Yine 1964'de Tokyo olimpiyatlarında bazı müsabıkların vücutlarında enjeksiyon izlerinin fark edilmesi üzerine kontroller yapılmıştır. Doping için ilk resmi kontrol 1968'de Meksika olimpiyatlarında yapılmıştır. Ama yöntemler ve organizasyon açısından yeterli olmadığı için bir verim alınamamıştır. Doping için analiz yöntemleri oldukça maliyetli laboratuvarlar ve kalifiye personel gerektirir. Her doping maddesi çeşitli kimyasal yapıda olduğundan metotlarda farklı farklı ve tespiti daha fazla para ve zaman gerektirmektedir (Gürsoy, 2007).

İlk olarak doping komitesinin dışında bir devlet eli ile dopinge karşı mücadeleyi önlemler 1962 yılında Avusturya'da alınmaya başlanmıştır; Spor Bakanlığının çıkardığı genelge ile, doping maddesi kullanan tüm müsabık sporcular ve onların bağlı olduğu

kulüpler büyük yaptırımlara maruz kalmıştır. 1964'de Fransa meclisinde parlamentoya anti-doping kanunu tasarısı sunulmuş ve bu 1965'de oy birliği ile kabul edilmiştir. Aynı yıl içerisinde Belçika da bir anti-doping kanunuyla sporcuların doping kullanımını engellemek için büyük önlemler almıştır; ancak bir çok ülkede parlamentoların böyle bir kanunu çıkarması çok güçtür. Çünkü çoğu ülkeler uyarıcı maddelerin ve yöntemlerin bulundurulması, satış ve kullanımının anayasalarında suç teşkil edildiğini işaret ederek reddetmişlerdir (Orhan vd., 2006).

Dopingli maddeler uluslararası spor organizasyonlarınca yasaklanmıştır. Sporcuların dopingli maddelerin kullanılmasında artış göstermesi ile Belçika'da Ghent ve Brüksel Üniversitelerinde 1964 yılında yapılan konferansta oluşan kamuoyu baskısı Avrupa Konseyi'ni oluşturan ülkelerde dopinge karşı önlemlerin alınması ve artırılması konusunda girişimde bulundular. Dopingli maddelerin listesi hazırlandı. Montreal'deki olimpiyatlarda doping içermeyen ilaçların listesi hazırlanarak doping yasağı yürürlüğe girmiştir (Genç, 1998).

“Doping ilk defa Uluslararası Atletizm Federasyonları Birliği’ (IAAF) tarafından 1928’de yasaklanmıştır. Bu yasaklama o yılların en önemli sorunu olan uyarıcılar için hazırlanmıştır. IAAF ve devamında birçok uluslararası kurum dopingi yasak etmekle beraber, yasaklı maddelerin ürünlerin kontrolleri yapılamadığından dolayı bir sonuç elde edilememiştir. 1966 yılında Uluslararası Bisiklet Federasyonu (UCI) ile Uluslararası Futbol Federasyonu (FIFA) en büyük organizasyonlar arasında yer alan dünya şampiyonasında doping kontrol mekanizması kuran ilk uluslararası kurumlardır. 1967’de Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) kendi tıbbi konseyini oluşturarak ilk defa yasaklı-zararlı maddeler listesini oluşturmuştur. Aynı sene içinde Tom Simpson’ın vefatı, dopingle mücadele konusunda çalışmalarını hızlandırarak 1968 Mexico Yaz ve Grenoble Kış Olimpiyatları’nda yaz ve kış Olimpiyatları ayrı zamanlarda yapılmaya 1992 senesinden sonra başlanmıştır. İlk testlerin yapılmasına önayak olmuştur (Yücesir, 2007).”

Dr. Adnan Bağrıaçık, doping maddesinin sporcu performansına katkısının %5 - %10 arasında olduğunu söylemektedir. Sporcuların ise genel olarak doping içeren ilaçları karaborsadan temin ettiklerini belirtip, özellikle futbolcuların çoğunun bilinçli yada bilinçsiz dopingli madde kullandıklarını kaydediyor.

2.5. Doping Kontrol İşlemleri

Dopingle ilgili tüm ulusal ve uluslararası işlemler dopingle mücadele kuruluşları tarafından organize edilmekte ve görev dağılımı yapılmaktadır. Dünyanın her yerindeki dopingle ilgili çalışmalar WADA tarafından belirlenen ve kontrol edilen sistematik düzenek haline gelmiş organize ekibi tarafından takip edilmektedir. Dopingle mücadele eden tüm kuruluşlar kontrolleri önceden belirlenmiş standartlar uygun bir şekilde ve profesyonelce yapmaktadır (Uslu, 2005).

Önceden belirlenmiş ve standart hale getirilmiş bu işlem WADA tarafından önceden yayınlanmakta ve herkese nasıl uygulanacağı anlatılmaktadır. WADA görevlileri sporculardan alınan kan ve idrar numunelerini belirlenmiş olan bu standartlara uygun yapmak zorundadır. Yarışmacılar ve yarışmacıya kontrol sırasında eşlik edecek olan doktor, çalıştırıcı veya kulüp yöneticisinin de tüm prosedürü bilmeleri gerekmektedir. Standartların dışında yapılan tüm işlemleri takip etmeli ve olası yanlış, eksik veya hatalı yapılan işleme itiraz hakkı olabilmesi için bu gerekmektedir. İtirazın yerinde ve geçerli olabilmesi için de prosedür bilinmelidir (Türkiye Cimnastik Federasyonu, 2006).

Süreç içerisinde kullanılan maddelerin insan bedeninden tamamen temizlenme süreci maddenin ne olduğu, yoğunluğu ve kişinin bunu ne kadar kullandığına bağlıdır. Ama gelişen teknoloji ve WADA' nın kullanmış olduğu sistem sayesinde yarışmacının çok önceden bile kullanmış olduğu maddeler hemen açığa çıkarılabilmektedir. Vücuda alınan ergojenik ilaçların bazılarının idrar veya dışkı yolu ile atılması kısa sürerken, bazıları aylar sürebilir. Bu nedenle artık WADA, doping maddesinden ziyade hangi maddenin yoğunluğunun kullanıldığını ve bunu listeye koymak için uğraşmakta incelemektedir (Uslu, 2005).

2.6. Doping Numunesi Alım İşlemleri

Doping yönetmelikleri her ne kadar da spor branşları arasında farklı farklı olsa da; numune alma işlemleri hemen hemen dopingle mücadele ekibi tarafından belirlenen kriterlere uygun yapılmaktadır. Toplanan numunelerde ülkeden ülkeye göre farklılık gösterebilir fakat yöntem amaç ve sonuç aynıdır (Genç, 1998).

Her ne kadar bu işlemler ilaç numunesinin güvenli ve adaletli olup olmadığını sağlamak için geliştirilmiş olsa da sporcular test olmayı reddedebilir. Numune alımını engellemek ve reddetmek, ilgili idari birim veya kurum tarafından pozitif olarak kabul görülüp pozitif bir sonuç olarak değerlendirilecektir (Türkiye Doping Kontrol Merkezi, 2007).

Doping kontrolü sırasında alınan idrar ve kan numuneleri 2 farklı doping test şişesine konur (1 ve 2 nolu şişe). Önce 1 nolu şişedeki numune analiz edilir ve herhangi bir yasaklı madde belirlenirse 2 nolu şişenin analizi istenir. 2 nolu şişede de yasaklı madde bulunursa sonuç patolojik bulgu neticesinde yarışan sporcunun dopingli olduğu bulgusunu oluşturur. Kurul bu sonucun dopingli ve fair-playe aykırı olduğunu tespit edip cezai işlemin başlamasını onaylar. Bu sonuçlar ortaya çıkana kadar ve netleşene kadar müsabıkın madde kullandığı kabul edilemez ve ceza verilemez (Türkiye Doping Kontrol Merkezi, 2007).

Doping numunesi alım işlemleri şu aşamalardan oluşmaktadır:

- Doping Testi için Seçildiğinin Bildirilmesi
- Test İçin Rapor
- Toplama Kabının Seçimi
- Gözetim Altında Numune Alımı
- Numune Saklama Kitinin Seçimi
- Numunenin Bölünmesi ve Kapatılması
- Kapalı Şişenin Kontrolü
- Numunenin Teste Uygunluğunun Kontrolü
- Bilgileri Kaydetmek
- Bilgiyi Onaylamak (Türkiye Doping Kontrol Merkezi, 2007).

2.7. Doping Maddelerinin Organizmaya Etkisi ve Zararları

Yarışmacıların başarı elde etmek için doğal çalışmalarını bırakarak ütopik denemelerle kötü niyetli ilaç satıcılarının işlerini daha kolaylaştırmaktadır. Birçok hap, ilaç, toz, takviye hatta ağrı kesiciler bile sporcuların hayal ettikleri gerçek dışı başarının anahtarı olarak görülmekte ve bu nedenle insanlar arayışlar içerisinde olmaktadır. Bu

arayışlar tacirlerin işini daha da kolaylaştırmaktadır. Mantığa aykırı yöntem ve ilaçlar sporcuların kas kitlelerini artırıcı olmaları, daha hızlı, daha çevik ve daha zinde olmaları fikriyle değişik düşünceler ruhsal kimliklerini bozmaktadır. Vücuda bir arayış için dışardan alınan maddeler hiçbir etkiye sahip olmadıkları gibi tam aksine sonucu kötü olan sağlığı bozan trajedi ile de sonlanabilir (Kanbir, 2000).

“Antrenmansız sporcu, kapasitesinin ancak %70’ini tüketir. Düzenli antrenmanlı sporcu ise performans rezervlerinin %85’ini kullanabilir, geriye %15’lik kullanamadığı bir potgüneransiyel enerji kapasitesi kalır. Buna organizmanın ‘otonom enerji rezervi’ denir. Bu rezerv ancak ölüm korkusu gibi durumlarda kendiliğinden veya doping maddeleri alınarak suni bir biçimde açığa çıkarılabilir. Bu rezervlerin açığa çıkarılarak kullanılması organizmanın harap olması demektir. Bazen ölümler bile sonuçlanabilir (Akbaba, 1990).”

Dopingli maddeler her açıdan vücutta kısa ya da uzun süreli de olsa yan etkilere sahiptir. Özellikle tercih edilen ve kullanımı sık olan erkeklik hormonu olarak bilinen testosteronun kalp krizine yol açtığı, vücutta ödem ve tümörlere neden olduğu, ilaçlar yüzünden aşırı yüklenilen karaciğerdeki karaciğer yetmezliği ya da fonksiyonel farklı bozukluklar en sık rastlanan rahatsızlıklardır. Zararlı maddelerin kullanımı sonucunda sporcuların bazılarının spor esnasında ya da sporu bıraktıktan bir süre sonra değişik rahatsızlıklardan dolayı sakat kaldıkları veya öldükleri çok net bilinmektedir (Şirin ve Çağlayan, 2005).

2.8. Kullanımı Yasak Olan Maddeler

2.8.1. Uyarıcılar(Stimulanlar)

Uyarıcılar merkezi sinir sistemi üzerine doğrudan etkiyle uyarım yapan maddelerdir. Metabolizma hızına beyin omurilik ve kalp üzerine uyarıcı etkileri vardır. Uyarıcılar sınıflaması içinde yer alan efedrin, psödoefedrin, fenilpropanolamin gibi maddeler grip ilaçlarında da bulunabilir (Güner, 2007).

Uyarıcılar sporcular tarafından uyanıklığı, konsantrasyon gücünü artırdığı ve yorgunluğu geciktirdiği gerekçesiyle kullanılır. Uyarıcıların yan etkileri, doza, süreye ve kullanım sıklığına bağlıdır. Uzun süre ve sıcak ortam gibi ciddi koşullarda spor yapıldığında yan etkiler şiddetlenir. Uzun süre kullanımda aynı etkiyi alabilmek için dozu artırmak gereklidir. (Güner, 2007).

Uyarıcılar Listesi

Adrafinil	Methylephedrine**
Amfepramone	Modafinil
Amiphenazole	Norfenfluramine
Amphetamine	Methylphenidate
Amphetaminil	Nikethamide
Benzphetamine	Parahydroxyamphetamine
Bromantan	Pemoline
Carphedon	Pentetrazol
Cathine*	Phendimetrazine
Clobenzorex	Phentermine
Cocaine	Phenylephrine
Dimethylamphetamine	Prolintane
Ephedrine**	Selegiline
Ethylamphetamine	Strychnine
Etilefrine	Mephentermine
Fencamfamin	Mesocarb
Fenetylline	Methamphetamine
Fenfluramine	Methylamphetamine
Fenproporex	Methoxyphenamine
Furfenorex	Methylenedioxyamphetamine
Mefenorex	Methylenedioxymetamphetamine

Kaynak: (IOC, 2000).

2.8.2. En Sık Kullanılan Uyarıcılar

2.8.2.1. Anfetaminler:

Yarışmaya yakın kullanılan ilaçlardır. Vücuttaki adrenalini artırmak için kullanılır. İlacı kullanan kişide etki olarak birkaç anormal durumlara neden olabilir. Bu durumlar şiddete meyiletme, saldırgan tavırlar sergileme, saldırıya meyilli olma gibi hareketlerdir. Uzun dönemde ortaya çıkan etkiler ise bağımlılık, sinir, damar hastalığı ve psikopatik davranışlardır (Turan, 2002).

Anfetaminler yapay bileşimli ilaçlardır. Beyin ve omuriliğin oluşturduğu merkezi sinir sistemini uyaran beyindeki etkileriyle vücuda canlılık, güçlü olma ve neşe hissi verirler. Uyku ve uyuşukluk hissini ortadan kaldırır. Çok fazla olmamak koşulu ile anti-depresan ilaçlarına eklenebilir özelliktedir. Ham hali ile ülkemizde satışı ve kullanılması 1975'den beri yasaktır (Sadıç, 2001).

Almanlar amfetamin ile 2. Dünya Savaşı sırasında ilgilenmeye başlamış ve bu maddeyi birliklerinin yorulma zamanını geciktirmek amacıyla kullanmışlardır. 1960'lı yıllardan sonra zayıflama amacıyla kullanımı yaygınlaşmış ve bulunması kolaylaşmıştır (Sümer, 2007).

Yan etkisi olarak, kullanılan dozaja göre, süre sıklığına göre değişiklik gösterir. En düşük dozajlarda bile bariz yan etkiler görülebilir. Yüksek dozajlarda ise yan etkileriyle beraber sağlığı aşırı riske sokacak durumlarla bile karşılaşılabilir (Herkes İçin Spor Federasyonu, 2007).

2.8.2.2. Efedrin

“Efedrin semptomimetikamin grubu bir ilaçtır. MSS(merkezi sinir sistemi)’ni uyarıcı ve yağ azaltıcı etkileri nedeni ile sporcular tarafından tercih edilmektedir. Efedrin içeren birçok ilaç grip ve soğuk algınlığının semptomatik tedavisi amacıyla eczanelerde serbestçe satılmaktadır. Efedrin kullanımının jimnastik salonlarında %25 oranında görüldüğünü bildiren çalışmalar vardır. Sporcular arasında popüler

olan bir ilaçtır. Doping araştırmalarında sıklıkla kullanımına rastlanıldığı bildirilmektedir (Vardar vd., 2001)''.

Efedrinin en sık görölen yan etkileri; sinirlilik, tremor, uykusuzluk, iştahta azalma, santral sinir sistemini uyarıcı etkileri, taşikardi ve tansiyonda yükselmedir. Efedrin ile insanlarda bağımlılık meydana geldiği bildirilmekle birlikte amfetamindeki kadar sık değildir (Gölpek vd., 2002).

Ayrıca istirahat nabız basıncında artma, egzersiz kalp atım sayısında minimal yükselme, rejenerasyon(toparlanma) süresinde artma, yüksek doz alımlarında kaygı ve agitasyon gibi etkileri de mevcuttur. Efedrinin reğeteli ve reğetesiz olarak temin edilebilmesi tıbbi ve ilaç testleri açısından sporcuları risk altına sokmaktadır (Yıldırım, 2001).

2.8.2.3. Kafein

Kahvede iğeceğinde bulunan kafein, yorgunluk hissini en aza indirerek fiziksel performansı yükseltmektedir. Bu etkiler olumlu etkiler olarak görölse de yan etkilerinin de olduğu bilinmektedir. Kafeinin diüretik özelliği idrara çıkışı hızlanmakta ve oluşan dehidrasyon performansı(özellikle sıcak havada yapılan ve fazla ter kaybına neden olan egzersizlerde)olumsuz yönde etkilemektedir. Kahve ve çayda bulunan taninler ince bağırsakta demir emilimini yarı yarıya azaltmaktadır (Kaya ve Güngördü, 1998).

Bazı farmokolojik fonksiyonlara sahip olduğundan kafein çoğu ilaç preparatlarında kullanılmaktadır. Kafein stimulant(uyarıcı),ağrı kesici ve diüretik olarak ve soğuk algınlığına karşı kullanılan ilaçlarla kombinasyon olarak bulunur (Tekinsen ve Yalçın, 1990).

2.8.2.4. Kokain

Kokain, koka adı verilen bir bitkinin yapraklarından oluşturulan bir maddedir. Bu maddeyi ilk defa kullanan Peru'da yaşayan tarih boyu bilinen İnka'ların olduğu söylenmektedir. Kokain maddesinin, kontrollü olarak yapılan birkaç zararlı denemede fiziksel kapasiteyi arttırdığı görölmüştür. Kokain bağımlısı kişilerde amfetamin in

bağımlılığındaki gibi agresiflik ve anti-sosyal davranış belirtileri mevcuttur (Pehlivan, 2007).

Nazal yoldan, tütünle karıştırıp içme veya intravenöz enjeksiyon yolu ile kullanılabilen kokain çabuk metabolize olur ve 24 saatte idrarla atılır. Santral sinir sistemini, dolaşım ve solunum sistemini uyarıcı etkilerinin yanı sıra ağrı kesici özelliğe de sahiptir. Yüksek dozda alımı kalp ritim bozuklukları, koma ve ölüme neden olur (Günay ve Cicioğlu, 2001).

Kokain kullanımı genellikle kalp problemlerine yol açmaktadır. Yol açtığı en büyük tehlike ise kalpteki koroner damarların tıkanmasıdır. Bağımlılık, saldırganlık, halüsinasyonlar, paranoya, baş ağrısı, körlük, beyin kanaması, koma, kalpte ritim bozuklukları, koroner damarların tıkanması, vücut sıcaklığında artış, karaciğer zehirlenmesi gibi olumsuz etkileri de vardır (Ergen vd., 2002).

2.8.3. Narkotik Analjezikler

Narkotik analjeziklerin en fazla meşhur olanı morfindir. Morfin içerikli maddeler hususunda cahillik ve hatalı tavırlar hem rahatsızlar, hem deamatör olmayanlar arasında epeyce fazladır. Dünya Sağlık Teşkilatı tarafından yapılan bir araştırmada 40.000 kronik ağrılı hasta içerisinde bağımlılık gelişen hasta sayısı yalnızca dördttür. Bu da bağımlılık yapma potansiyelinin sanıldığı kadar yüksek olmadığını ortaya koymaktadır. Bulantı, kusma, halsizlik, anlayış kabiliyetinde ve fiziksel aktivitede azalmaya yol açabilirler (Çoban, 2007).

Narkotik analjezikler, morfin ve morfinin kimyasal veya farmakolojik benzerleridir. Kodein, dekstrometorfan, dekstropropoksifen, dihidrokodein, difenoksilat, etilmorfin, folkodin, propoksifen ve tramadolun kullanımı serbesttir (Güner, 2007).

Bu sınıf dopingler arasında opium (Afyon türevleri) (Morfin ve türevleri, eroin vs.) bulunur. Bu maddelerin doping olarak kullanımları oldukça nadirdir. Bunlarda alışkanlık yaratan droglardır (Akgün, 1991).

Morfin ve türevleri ağrı giderici etkisiyle birlikte öfori hissi verdiği, kendine güveni artırdığı için boks, karate, tekvando gibi mücadele sporlarında performansı artırma amacıyla kullanılmaktadır. En ciddi yan etkisi yoksunluk belirtilerinin gelişmesidir. Fiziksel bağımlılık ilk birkaç doz ile başlar. Fiziksel bağımlılık geliştiğinde ilacı bırakmak zorlaşır. Kendine fazla güvenme ve ağrı eşliğinin yükselmiş olması ciddi yaralanmalara zemin hazırlar (Güner, 2007).

Narkotik analjezikleri alan sedanter ve profesyonel sporcularda kendine aşırı güven hissi ve ağrı eşliğinin artmış olması önemli sakatlıklara yol açar. Ek olarak, kafa dönmesi, öfori, yoksunluk emareleri, depresyon, uykusuzluk, bir müddet sonra uyku hali, dinlenememe, bilişsel dalgınlık, denge ve koordinasyon bozukluğu, motivasyon bozukluğu, kalp atım hızının azalması, kan basıncının azalması, mide bulantısı, kusma, bağırsak tabii ritminin azalması, kabızlık, kaslarda spazm, eklem ağrısı, üşüme ve ürperme, terleme ve idrar atmada zorlanma gibi yan etkileri mevcuttur. En önemli yan etkisi ölümle neticelenebilen solunum merkezi baskılanmasıdır. Eroin, morfin, dekstromoramid, buprenofin, metadon, pentazosin ve petidin gibi ilaçlar bu grupta yer almaktadırlar (Ünal, 2007).

2.8.4. Anabolik Steroidler

“Erkek ve kadın dünyanın bütün sporcuları yağsız beden kitlesini geliştirmek, (Kas doku oranını geliştirmek gibi) kuvveti, dayanıklılığı ve form durumunu yükseltmek maksadıyla anabolik steroid kullanırlar. Vücut geliştiriciler, halterciler, profesyonel futbolcular, uluslararası düzeydeki koşucular, disk, gülle, çekiç atıcıları steroidleri olabildiğince çok kullanırlar. Aynı spor branşlarındaki kadınlar ve liseli erkekler anabolikleri daha az kullanırlar. Anabolik steroidler yarışmalardaki yüksek performans isteği sebebiyle öteki sporcularda her yaşta kullanılmaktadır (Yüksel, 2007)”

1950’lerde bulunan ve 1970’lerde olimpiyat sporcuları ve profesyonel sporcular arasında popüler hale gelen anabolik steroidler, kimyasal olarak değiştirilmiş testosteron türevleridir ve anabolik gelişimi sağlamaktadırlar. Fakat anabolik steroidler, yalnızca kas

kitlesi artısına değil aynı zamanda ikincil cinsiyet karakterinin gelişimine de sebep olmaktadır (Dönmez, 2007).

Anabolik steroidleri birçok fiziksel ve ruhsal etkisi vardır. Olgu sunumlarında anabolik steroid kullanımına bağlı psikotik ataklar bildirilmektedir. Aynı zamanda 41 steroid bağımlısını ele alan bir çalışmada kullanım sırasında %12.2 oranında psikotik bozukluk bildirilmiştir (Coşkunol, 2000).

Bu maddeler aynı zamanda özellikle ergenlik çağındaki gençlerde büyümeyi önleyebilir. Çok fazla hormon olduğunda beyin vücudun artık olgunlaştığını düşünerek yanılır ve kemiklerin daha fazla büyümesini durdurur. Yani ergenlik çağındaki gençler asla asıl boylarına ulaşamazlar. Anabolik steroidlerin beyine de zararları vardır. Duygu durumuyla ilgili kısım olan limbik sistem üzerindeki etkileri yüzünden cinayete varabilen bir şiddet haline ya da görülmemiş bir şiddet ve kavga durumu yaşatabilir. Bu duruma “roidrage” denir (Tüysüzoğlu, 2004).

Anabolik steroidler, yutulabilir tabletler olarak bulunabilecekleri gibi enjeksiyon için likit formları da bulunabilir. Vücut geliştiriciler, atletler ve diğer spor dallarıyla uğraşanlar arasında performans artırıcı gücü nedeniyle maalesef popülerdir. Bazı kişilerin önerilen dozun 10-100 kere fazlasını aldıkları da gözlemlenmiştir. Piyasada çok miktarda sahte anabolik steroid satılmaktadır. Bunların sahte olmaları nedeniyle her hangi bir etkileri yoktur. Kullanıcılar aslında hiçbir aktive edici etkisi olmayan maddeleri satın almaktadırlar. Bu tip anabolik steroidlerin veterinerlik sahasında kullanıldığı da bilinmektedir (Ercan, 2006).

2.8.5. Diüretikler (İdrar söktürücüler)

Sporcunun idrar oranını yükselterek, kullanılan doping ürünlerinin idrardaki konsantrasyonunu düşürmek ve bu maddeleri saklamak amacıyla kullanılır ya da boks, güreş, judo, kürek gibi sporlarda sporcular genel olarak kilo düşmek amacıyla kullanır. Diüretikleri kullanan sporcular vücutta yüksek oranda su kaybı riski taşımaktadırlar. Yan etkileri; baş ağrısı, halsizlik, baş dönmesi, mide bulantısı, koordinasyon kaybı, kramplar, su eksilmesi sebebiyle böbrek ve kalp yetmezliği, ritim bozuklukları, hiperglisemi (Kan şekeri konsantrasyonu) normalden yüksek olması, ürik asit oranında artış, sindirim

sistemine ait düzensizlikler, aerobik kapasitede (oksijen kullanım kapasitesi) azalma (Pehlivan, 2007).

Diüretikler, böbrek üzerinde etkili olan ve fazla miktarlarda suyun vücuttan atılmasına neden olan ilaç grubudur. Bunlar genellikle sporcular tarafından, belirli ağırlık sınıflarına girebilmek için(örneğin güreş, boks, vb.) geçici ağırlık kaybı ve ilaçların vücuttan atılmalarını sağlayarak doping testlerinden kaçmak amacıyla kullanılmaktadır. Diüretikler, kullanımları sonucu ortaya çıkabilecek sağlık risklerine ek olarak, idrar numunelerinin seyreltilmesi veya daha düşük ağırlık sınıflarında yarışmak amacıyla kilo kaybında kullanılabildiği için yasaklanmıştır (Livanelioğlu, 2010).

Yan etkileri arasında dehidrasyon, göz kararması, kramp girmesi, kalbin zarar görmesi ve böbreklerin iflas etmesi bulunmaktadır. Diüretikler ilaçların idrar konsantrasyonlarını düşürmek için de kullanılabilir. Epi-testosteron, plazma hacmi genişleticiler ve salgı inhibitörleri ise yasaklı maddelerin kanda bulunma oranlarını düşürmek için kullanılan maddelerdir (Tatiliüm, 2007).

2.8.6. Peptid Hormon ve Analogları

Peptid hormonlar doğal hormonlardır ve diğer hormonların salınımını kontrol ederler. Büyümeyi arttıran ve ağrıyı azaltan etkileri vardır. Analoglar sentetiktir ve peptid hormonlara benzer etkide bulunurlar (Güner, 2007).

Büyüme, cinsel davranışlar, ağrıya karşı duyarlılık ve davranış gibi çeşitli bedensel fonksiyonların uyarılmasında bir organdan diğerine mesaj iletimi görevini yerine getirmektedir. Benzerleri ise, kimyasal olarak üretilmiş ilaçlar olup doğal olarak vücutta oluşan peptid hormonları ile benzer etkileri bulunmaktadır. İnsan büyüme hormonu bunlardan biridir. Alındığında yan etkiler, el ve ayak parmakları, kulaklar ve derinin kalınlaşması ve genişlemesi; iç organlarla ilgili olarak, kemik ve yüz hatlarının büyümesindeki bozulmayla karakterize edilen akromegaliye neden olur. Ayrıca, diyabete, kalp ve tiroid hastalığına, menstrual düzensizliklere, seksüel istek azalmasına, iktidarsızlığa ve yaşam süresinin kısalmasına neden olur (Aracı, 2001).

Pepdit Hormonlar; Koryonikgonadotropin (hCG), İnsan Büyüme Hormonu(HGH), Erythropoietin (EPO), İnsulin.

Karyonik Gonadotropin Hormon(HCG); Plasentadaki trofoblastik hücrelerden alınan bir sıvı. Alfa ve beta adında iki besin zincirinden oluşuyor ve hamile kadının idrarından elde ediliyor. HCG' nin tıp alanında kullanımı oldukça yaygın. Üreme bozukluklarında ve doping amaçlı kullanılıyor (Saraç, 2006).

Steroid olmamasına rağmen, steroid kullanan çok sayıda sporcunun ek olarak kullandığı destek ilacıdır. Hamile kadınların idrarından elde edilen natürel bir insan plasentasıdır. Erkek hormonu değildir. Ancak erkeklerin testislerinin daha fazla testosteron üretmesini sağlamaya yarar. Sporcuların kullandığı aşırı testosteron ihtiva eden steroidler erkek vücudunun kendi normal üretimini durdurur (Baysaling, 2000).

İnsan Büyüme Hormonu(HGH); Büyüme hormonu tüm salgı bezlerinin orkestra şefi olan hipofiz bezinden salgılanan adından da açıkça anlaşıldığı gibi bebek ve çocukların büyümesini sağlayan bir hormondur. Büyüme hormonu kimyasal olarak 191 adet aminoasit dediğimiz yapıtaşının yan yana gelmesi ile oluşan polipeptid yapısında bir hormondur (Can, 2007).

İnsan büyüme hormonunun belirlenmesi, EPO' nun belirlenmesinden de güç; çünkü yapay versiyonları doğalından ayıramıyor. Ancak doping dedektiflerinin şansına, hipofiz bezinin büyüme hormonu üretimi düzensiz bir biçimde gerçekleşiyor; hipofiz bezi bu proteinin hem farklı çeşitlerinin karışımını, hem de protein parçalarını üretiyor. Doping olarak üretilen insan büyüme hormonuysa daha temiz ve daha çok ağır versiyonların birinden oluşuyor. Böylece, insan büyüme hormonu kullanan bir sporcuda insan büyüme hormonunun farklı protein formlarının dengesi bozuluyor (Zülal, 2004).

Eritropoietin(EPO); Eritropoetin böbreklerde üretilen bir hormondur. Böbreklerin mekanizması dolaşımdaki düşük hemoglobin düzeyine (anemi) veya düşük düzeyine duyarlıdır ve bu durumlarda kana sağınımı gerçekleştirir. Teorik olarak eritropoetin sportif

performansı arttırabilir. Eritropoetin'in ne kadar ve hangi sürede eritrosit üretim sistemini uyardığı bilinmemektedir (Kalaycı, 1993).

1980'li yıllarda, EPO'nun Avrupa'da elde edilebilir olmasından hemen sonra ondan fazla Hollandalı ve Belçikalı bisikletçinin ölümünde EPO'nun rolü olduğu sanılıyor. Bilim adamlarının harıl harıl EPO dopingini belirlemeye yarayan testler üzerinde çalıştığı 1990'lı yıllarda, tüm risklerine karşın EPO dopingi açık bir biçimde yaygınlaştı (Zülal, 2004).

İnsülin; Pankreastan salınan bu hormon, kan şekerinin kullanılması için elzemdir. Kan plazmasında yemeklerden sonra şeker seviyesinin artmasından sonra salgılanır. Ayrıca insülin, kasa ve bağ dokularına glikozun ulaşmasını; karaciğerde glikojenin parçalanmasını yükseltir; karaciğerde glikojenin yeniden yapımını engeller, ayrıca; kandaki glikoz seviyesinin azalmasından sonra, protein ve yağ metabolizmasında görev alır, hücrelerde aminoasit kullanımını arttırarak protein ve yağ sentezini yükseltir. İnsülin, sadece insüline bağımlı şeker hastalığı (diyabet) olduğu kanıtlanan sporcuların tedavisinde kullanımı serbesttir. Sporcunun insülin kullanması gerektiği takım doktoru veya endokrinoloji uzmanı tarafından yazılı olarak bildirilmelidir. Sporcunun idrarında anormal miktarda E sınıfından bir endojen hormonun veya bunların bilinirliğine yardımcı olan bileşiklerin bulunması, sadece fizyolojik veya patolojik (hastalık) nedenlere bağlı olduğu kanıtlanmadığı durumlarda suç sayılmaktadır (Pehlivan, 2006).

2.8.7. Anti-Östrojenik Aktivite Gösteren Maddeler

Aromataz inhibitörleri, klomifen, siklofenil ve tamoksifen gibi bileşikler bu grupta yer alır. Sadece erkek sporcularda kullanımı yasaktır (Ünal, 2003).

Erkekler bu ajanları kullanarak anabolik etki elde edebilirler (Süzer, 2007).

Clomifen ve cyclofenil kadınların kısırlık tedavisinde kullanılır. Sporcular tarafından ise testosteron üretimini arttırmak için kullanılır. Tamoxiphen ise anti-östrojen özelliindedir ve meme kanseri tedavisinde kullanılır. Anabolik steroid kullanan erkek sporcular tarafından jinekomasteyi(meme büyümesi) önlemek amacıyla kullanılır. Anti östrojenik aktivite ajanları: Clomifen, Cyclofenil, Tamoxiphen (Atasü ve Yücesir, 2007).

2.8.8. Maskeleyici Ajanlar (Siliciler)

Silicilerin kullanımını kısıtlanmıştır. İlaçların bedenden defedilmesini çabuklaştıran ya da doping maksadıyla alınan maddelerin belirlenmesini zorlaştıran maddelere siliciler denir (Ünal, 2003).

Bunlar idrarda diğer doping maddelerinin olduğunu saklamak maksadıyla kullanılan maddelerdir ve kimyasal içeriklerinin hususiyetleri sebebiyle doping maddelerinin atılım ürünlerinin belirlenmesini zorlaştırırlar. Silicilerin yan etkileri olarak fazla miktarda kullanılmaları böbrek fonksiyonlarında bozulmalara yol açabilir, baş ağrısı, baş dönmesi, bağırsak sıkıntılarına neden olabilir (Taşyürek, 2007).

Bu maddeler doğrudan sportif performansı artırıcı etkide bulunmazlar. Sporcular tarafından iki amaçla kullanılırlar. Birinci amaç idrar miktarını arttırıp, idrardaki doping maddelerinin yoğunluğunu azaltmaktır. Böylece alınan yasaklı maddenin analiz sırasında saptanmasını zorlaştırmak hedeflenir. İkinci amaç ayrı kategorilerin yer aldığı güreş, boks, halter, judo gibi spor disiplinlerinde kısa zamanda ağırlık düşmektir (Atasü ve Yücesir, 2007).

2.9. Kullanımı Yasak Olan Yöntemler

2.9.1. Yapay Oksijen Taşıyıcıları ve Plazma Genişleticileri

2.9.1.1. Kan Dopingi

Kan ve kan ürünlerinin, kanın oksijen taşıma kapasitesini, dolayısıyla aerobik atletik performansı arttırmak amacıyla, damardan verilmesi yöntemine verilen isimdir. Kan dopingi için kullanılan kan, sporcunun kendi kanı olabileceği gibi başkasına da ait olabilir. Tıpta kırmızı kan hücrelerinin transfüzyonu, ani kan kaybı ve ileri anemilerin tedavisinde gerekli bir işlemdir. Atletik performansın arttırılması için sporculara damardan kan verilmesi, spor ahlakına aykırıdır. Kan dopingi aynı zamanda tehlikeli sağlık problemleri de oluşturmaktadır. Bunlara örnek olarak; alerjik reaksiyonlar, kan hücrelerinin parçalanması, dolaşım bozukluğu, pıhtılaşma bozuklukları, metabolik şok, sarılık, AIDS gibi enfeksiyon hastalıklarının bulaştırılması verilebilir (Livanelioğlu, 2010).

Vuelta yarışı esnasında, Phonak takımı kaptanı Hamilton dünyada ilk sporcu olarak kan dopingi yaptığı kanıtlanan kişi oldu. Bugüne kadar kanıtlanamayan kan değişimi ile yapılan bu doping ilk olarak yeni geliştirilen ve vücudun yabancı kana karşı oluşturduğu antikoları tespit edebilen bir test ile belirlendi. Hamilton buna göre kendi kanını hematokriti yüksek yabancı bir kanla değiştirerek EPO'nun yaptığı etkiyi yapmıştır (Kazokoğlu, 2004).

Kırmızı kan hücreleri kaslara oksijeni ulaştırır. Bu hücrelerin sayıca çoğalması çok uzun süreli olarak sporcunun form durumunu arttırır. Kan dopingi 3 yolla yapılır;

1. Doğal olmayan hormonların vücuda verilip kemik iliğinin uyarılması ve daha fazla kırmızı kan hücresi yapımını sağlamak.
2. Başka bir kişinin kanının verilerek kırmızı kan hücresi sayısının arttırılması.
3. Kişinin kendi kanının alınıp muhafaza edilmesi ve daha sonra kendisine verilerek kırmızı kan hücresi sayısının arttırılması (Kalaycı, 1993).

2.9.2. Farmakolojik, Kimyasal ve Fiziksel Uygulamalar

Üzerinde doping testi yapılacak idrarın bütünlüğünü, özelliğini bozma amacı taşıyan teknikler ve kullanılan maddelerdir. İdrar söktürücü kullanma, sonda ile kendi idrarı yerine başkasının idrarını verme, idrar değiştirme, böbrekten doping maddesinin idrarla çıkarılmasını engelleme gibi yol ve yöntemlerdir (Yeşim ve Kepçetutan, 2005).

Sınır koşulu olmaksızın verilebilecek örnekler; diüretik kullanımı, kateterizasyon, idrarı değiştirmek ve/veya hile karıştırmak, probenesid ve benzer bileşiklerle böbrekten atılımı yavaşlatmak, bromantan alımı ile T/E oranında değişiklik yapmak (Şirin, 2000).

Aşağıdakiler uygulamalar kısıtlanmıştır.

Doping testleri için alınan örneklerin gerçeklik ve güvenilirliğini ortadan kaldırma amacıyla kurallara aykırı bir şekilde örnekle oynamak (kurcalamak) ya da oynamaya (kurcalamaya) teşebbüs etmek.

Bunları sınır şartı olmaksızın damar yoluyla uygulamak, kateterizasyon ve idrarı değiştirmeyi ve/veya hile bulaştırmayı kapsar. Kurallara uygun akut tıbbi tedavi dışında damar içine uygulama yapmak kısıtlanmıştır (Türkiye Doping Kontrol Merkezi, 2007).

2.9.3. Gen Dopingi

WADA, atletik kapasiteyi artırma özelliği olan genlerin, genetik elemanların ve/veya hücrelerin atletik performansı arttırmak üzere tedavi dışı kullanımını doping olarak tanımlanmaktadır. İlk kez 1998'de Fransa Turu sırasında ortaya çıkarılan erythropoietin kullanımıyla tartışmaya açılan gen dopingi araştırmaları insulin-likegrowth factor-1, mechanogrowthfactor, vascularendothelialgrowthfactor, humangrowthhormone (hGH) gibi genlerle sürdürülmektedir (Akar, 2005)''.

Aslında bu tür genlerin hayvanlarda kasları güçlendirdiği ve dayanıklılığı arttırdığı çoktandır bilinmektedir. Örneğin bazı maddeler (growth hormon, insulin-likegrowth faktör, erythropoietin gibi) kasların oluşumunda önemli bir role sahiptir. Keza myostatin geni de bu konuda ilgi duyulan genlerden birisidir (Başaran, 2006).

Gen dopinginin saptanıp saptanamayacağı, saptanabilirse de bunun kolay olup olmayacağıysa sorunun bir başka boyutu. Gen dopingi bedendeki belli bir kas dokusu hedeflenerek, yalnızca belli kasların güçlendirilmesi için kullanılabilir. Bu durumda yapılabilecek tek şey, bu bölgeden alınan doku örneklerinde gen aktarımıyla gelen kimyasal maddelerin ya da virüs parçacıklarının izlerini aramak (Zülal, 2004).

2.10. Kullanımı Kısıtlı Olan Maddeler

2.10.1. Alkol

Alkol kullanımının sporda performansı düşürdüğü bilinmektedir. Uzun süreli yoğun alkol kullanmak karaciğer başta olmak üzere çeşitli organik hastalıklara ve ruhsal hastalıklara yol açabilir (Kanbir, 2000).

Sporcular alkolü karşılaşma öncesi merkezi sinir sistemini baskılayarak el titremesini, heyecanı azaltmak ve kendine güven hissini arttırmak amacıyla kullanır ama en çok bozulan psikomotor fonksiyondur. Birçok sporcu yarışma öncesi gerilimi azaltmak amacıyla karşılaşmadan birkaç saat önce alkol alır. Alkol başlangıçta endişeyi azaltır, cesareti arttırır ancak reaksiyon zamanı, göz el koordinasyonu, denge, hareketin doğru yapılması ve kompleks koordinasyon gibi çok çeşitli psikomotor beceriler üzerine geciktirici ve bozucu etki yapar. Alkol alımının egzersiz için enerji kaynağı olması ile ilgili etkili olabilecek olumlu yönü bulunamamıştır. Alkolün kan şeker düzeyinde büyük düşüşe neden olduğu vücut ısı düzenlemesini bozduğu gözlenmiştir. Bu değişiklikler sportif performansı bozar (Atasü ve Yücesir, 2007).

Alkolün en önemli etkileri karaciğer ve beyin üzerinedir. Karaciğer hücrelerinin hasar görmelerine ve ölmelerine yol açabilir. Karaciğer sirozunun en önemli nedenlerinden biri alkol beyin hücrelerine de oldukça önemli tahribat verir. Hafızayı zayıflatır, eş güdümlü hareketleri yavaşlatarak ince iş yapılmasını engeller. Bunlara ek olarak mide ve bağırsak sistemini doğrudan tahriş edici etkisi vardır. Ülser veya gastrite neden olur. Uzun süreli kullanımlarda vitamin eksikliklerine, çeşitli organ bozukluklarına yol açar. Alkol, sperm fonksiyonlarını bile olumsuz etkileyerek kısırlığa yol açabilir. İlk önceleri afrodisyak etkiye sahip olan alkol uzun dönemde cinsel isteği azaltarak kısırlığa yol açar (Şenel, 2003).

Alkolün sportif antrenmanda diğer bir olumsuz etkisi de testosteron üretiminin alkol tüketen kişilerde azalmasıdır. Bu ise kuvvet çalışması yapan erkeklerde kuvvet gelişimini yavaş seyretmesi, diğer tür çalışma (dayanıklılık çalışması) yapanlarda ise idman birimleri arasında tamlama sürelerinin uzaması ile antrenman veriminin düşmesini beraberinde getirmektedir (Yamaner, 2001).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma ile “Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Doping Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Görüşlerinin İncelenmesi” ne yer verilmiştir. Bu çalışmada olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir şekilde ortaya koyan bir araştırma türü olan, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel model kullanılmıştır. Betimsel model bir konudaki mevcut durumu araştırmayı ve belirlemeyi hedefler. Betimsel yöntemler ilgilenilen ve araştırılmak istenen problemin mevcut durumunu ortaya koymaya yöneliktir. Bu yöntemlerin en temel özelliği, var olan durumu kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi çalışmaktır. Bu tür araştırmalarda örneklem oldukça geniş tutulur (Büyüköztürk Ş, vd., (2015)

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2018/2019 eğitim-öğretim yılında Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü’nde öğrenci olan 526 (369 Erkek ve 157 Kadın) kişi oluşturmaktadır. Rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen örnekleme ise 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü 1. Sınıf, 2. Sınıf ve 3. Sınıf öğrencilerinden toplam 161 kişi oluşturmuştur. Araştırma 100 erkek ile 61 kadın öğrenci olmak üzere toplam 161 öğrenciye uygulanmış olup, yanlış veya eksik doldurulan anketler değerlendirmeye dâhil edilmemiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Doping Bilgi Düzeyi Anketi

Araştırmanın konusunu oluşturacak veriler doping bilgi düzeyleriyle ilgili anket formlarıyla elde edilmiştir. Anketin birinci bölümünde demografik bilgilerle ilgili sorular,

ikinci kısmında ise doping bilgi düzeylerini ve kanaatlerini ölçme amacıyla bazı sorulara yer verilmiştir. Anketteki sorular 3'lü likert yöntemi ile derecelendirilmiş, anket maddeleri alt alta sıralı ve ifadeler ise "EVET, KISMEN, HAYIR" şeklindedir.

Anketin değerlendirilmesinde SPSS 22.0 paket programından faydalanılmıştır. Ankette yer alan sorulardan elde edilen bilgiler frekans/yüzde dağılımları ve çapraz tablolar kullanılarak değerlendirilmiş, bunlarla birlikte tek örneklem ki-kare testi istatistiksel yöntemine başvurulmuştur.

3.3.2. Anketin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Bu araştırmada antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin doping maddeleri ve kullanımı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla kullanılan anketin geçerlilik güvenilirlik çalışması Çınar (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çınar'ın yaptığı bu çalışmada alfa düzeyinin 0,05 olarak kabul edildiği güvenilirlik testinde kullanılan anket 0,797 düzeyinde güvenilir olarak bulunmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu kısımda antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerine uygulanan anketler neticesinde ulaşılan bulgulara ve yorumlara yer verilmektedir. Elde edilen istatistiksel analiz sonuçları tablo haline getirilip yorumlanmıştır.

4.1. Bulgular

4.1.1. Araştırmaya Katılan Antrenörlük Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Kişisel Özellikleri ve Ankete İlişkin Bulgular

Tablo 4.1' de anketin yapıldığı üniversitedeki öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.1: Anketin Yapıldığı Üniversitedeki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

	%	f
Erkek	62,1	100
Kadın	37,9	61
Toplam	100.0	161

Tabloya göre araştırmaya katılan antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin cinsiyete yönelik dağılımı verilmektedir. Verilere göre, 161 kişilik öğrenci grubunun, 100 kişilik kısmının yani %62.1'inin "Erkek" olduğu, 61 kişilik kısmının yani %37.9'unun "Kadın" olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2' de anketin yapıldığı üniversitedeki öğrencilerin sınıf düzeylerine yer verilmiştir.

Tablo 4.2: Anketin Yapıldığı Üniversitedeki Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri

	%	f
1. Sınıf	33,5	54
2. Sınıf	33,5	50
3. Sınıf	35,4	57
Toplam	100.0	161

Tabloya göre araştırmaya katılan antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin sınıf düzeylerine yönelik dağılımı verilmektedir. Verilere göre, 161 kişilik öğrenci grubunun 54 ü %33.5'i "1. Sınıf" , 50 kişinin yani %31.1'inin "2. Sınıf" olduğu, 57 kişinin yani %35.4'ünün "3.sınıf" olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3' de anketin yapıldığı üniversitedeki öğrencilerin spor yaşlarına göre düzeylerine yer verilmiştir.

Tablo 4.3: Anketin Yapıldığı Üniversitedeki Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre Düzeyleri

	%	f
1-4 Yıl	28.6	46
5-9 Yıl	39.8	64
3. Sınıf	31.7	51
Toplam	100.0	161

Tabloya göre araştırmaya katılan antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin spor yaşlarına göre düzeylerine yönelik dağılımı verilmektedir. Verilere göre, 161 kişilik öğrenci grubunun 46'sı %28.6'sı "1-4 Yıl" , 64 kişinin yani %39.8'inin "5-9 Yıl" olduğu, 51 kişinin yani %31.7'sinin ise "10 Yıl ve üzeri" olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4' de öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına göre doping sözcüğünün anlamını bilip bilmediklerine yönelik görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.4: Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımlarına Göre Doping Sözcüğünün Anlamını Bilip Bilmediklerine Yönelik Görüşleri

	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	40	65.6	63	63.0
Kısmen	19	31.1	36	36.0
Hayır	2	3.3	1	1.0
Toplam	61	100.0	100	100.0

$p < 0,05$ $\chi^2 = 1.356$ $sd = 2$

Tabloya göre doping sözcüğünün anlamını biliyor musunuz sorusuna “Kadınlarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 40, yüzdeler dilimi %65.6, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 19, yüzdeler dilimi %31.1, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 2, yüzdeler dilimi %3.3’tür. “Erkeklerde”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 36, yüzdeler dilimi %63.0, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 36, yüzdeler dilimi %36.0, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 1, yüzdeler dilimi %1.0’dur. Sonuç olarak “Doping sözcüğünün anlamını biliyor musunuz” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda cinsiyet bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.5’ de öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına göre dopingli ilaçlar hakkındaki bilgilerine yönelik görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.5: Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımlarına Göre Dopingli İlaçlar Hakkındaki Bilgilerine Yönelik Görüşleri

	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	12	19.7	22	22.0
Kısmen	32	52.5	54	54.0
Hayır	17	27.9	24	24.0
Toplam	61	100.0	100	100.0

$p < 0,05$ $\chi^2 = 0.337$ $sd = 2$

Tabloya göre doping içerikli ilaçlar hakkında gerekli bilgiye sahip misiniz sorusuna “Kadınlarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 12, yüzdeler dilimi %19.7, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 32, yüzdeler dilimi %52.4, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 17, yüzdeler dilimi %27.9’dur. “Erkeklerde”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 22, yüzdeler dilimi %22.0, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 54, yüzdeler dilimi %54.0, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 24, yüzdeler dilimi %24.0’dır. Sonuç olarak öğrencilerin “Doping içerikli ilaçlar hakkında gerekli bilgiye sahip misiniz” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda cinsiyet bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.6’ da öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına göre dopinge ilgili herhangi bir yazı okumalarına yönelik görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.6: Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımlarına Göre Dopinge İlgili Herhangi Bir Yazı Okumalarına Yönelik Görüşleri

	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	24	39.3	45	45.0
Kısmen	13	21.3	30	30.0
Hayır	24	39.3	25	25.0
Toplam	61	100.0	100	100.0

$p < 0,05$ $\chi^2 = 3.915$ $sd = 2$

Tabloya göre dopinge ilgili herhangi bir yazı okudunuz mu sorusuna “Kadınlarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 24, yüzdeler dilimi %39.3, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 13, yüzdeler dilimi %21.3, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 24, yüzdeler dilimi %39.3’dür. “Erkeklerde”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 45, yüzdeler dilimi %45.0, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 30, yüzdeler dilimi %30.0, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 25, yüzdeler dilimi %25.0’dır. Sonuç olarak öğrencilerin “Dopinge ilgili herhangi bir yazı okudunuz mu” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda cinsiyet bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.7’ de öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına göre dopingin sporda önemli bir sorun olma konusundaki görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.7: Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımlarına Göre Dopingin Sporda Önemli Bir Sorun Olma Konusundaki Görüşleri

	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	58	95.1	91	91.0
Kısmen	3	4.9	6	6.0
Hayır	0	0.0	3	3.0
Toplam	61	100.0	100	100.0

$p < 0,05$ $\chi^2 = 1,978$ $sd = 2$

Tabloya göre dopingin sporda önemli bir sorun olduğunun farkında mısınız sorusuna “Kadınlarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 58, yüzdeler dilimi %95.1, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 3, yüzdeler dilimi %4.9, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 0, yüzdeler dilimi %0.0’dır. “Erkeklerde”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 91, yüzdeler dilimi %91.0, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 6, yüzdeler dilimi %6.0, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 3, yüzdeler dilimi %3.0’dır. Sonuç olarak öğrencilerin “Dopingin sporda önemli bir sorun olduğunun farkında mısınız” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda cinsiyet bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.8’ de öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına göre dopingli maddelerin sağlığa etkileri konusundaki görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.8: Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımlarına Göre Dopingli Maddelerin Sağlığa Etkileri Konusundaki Görüşleri

	Kadın		Erkek	
	f	%	f	%
Evet	23	37.7	38	38.0
Kısmen	25	41.0	50	50.0
Hayır	13	21.3	12	12.0
Toplam	61	100.0	100	100.0
p<0,05	$x^2= 2.778$	sd=2		

Tabloya göre dopingli maddelerin sağlığı nasıl etkilediğini tam olarak biliyor musunuz sorusuna “Kadınlarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 23, yüzdelik dilimi %37.7, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 25, yüzdelik dilimi %41.0, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 13, yüzdelik dilimi % 21.3’dür. “Erkeklerde”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 38, yüzdelik dilimi %38.0, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 50, yüzdelik dilimi %50.0, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 12, yüzdelik dilimi %12.0’dır. Sonuç olarak öğrencilerin “Dopingli maddelerin sağlığı nasıl etkilediğini tam olarak biliyor musunuz” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda cinsiyet bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.9’ da öğrencilerin sınıf düzeylerine göre ülkelerinin başarısı için doping kullanır mısınız sorusu hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.9: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Ülkelerinin Başarısı İçin Doping Kullanır mısınız Sorusu Hakkındaki Görüşleri

	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%
Evet	3	5.6	5	10.0	4	7.0
Kısmen	1	1.9	8	16.0	7	12.3
Hayır	50	92.6	37	74.0	46	80.7
Toplam	54	100.0	50	100.0	57	100.0
p<0,05	$x^2= 7.552$	sd= 4				

Tabloya göre ülkenizin başarısı için doping kullanır mısınız sorusuna“1. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 3, yüzdelik dilimi %5.6, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 1, yüzdelik dilimi %1.9, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 50, yüzdelik dilimi %92.6’dır. “2. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 5, yüzdelik dilimi %10.0, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 8, yüzdelik dilimi %16.0, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 37, yüzdelik dilimi %74.0, “3. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 4, yüzdelik dilimi %7.0, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 7, yüzdelik dilimi %12.3, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 46, yüzdelik dilimi %80.7’dir. Sonuç olarak öğrencilerin “Ülkenizin başarısı için doping kullanır mısınız” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda sınıf düzeyi bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.10’ da öğrencilerin, sınıf düzeylerine göre Türkiye’deki antrenörlerin doping konusunda yeterli bilgi düzeylerine yönelik görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.10: Öğrencilerin, Sınıf Düzeylerine Göre Türkiye’deki Antrenörlerin Doping Konusunda Yeterli Bilgi Düzeylerine Yönelik Görüşleri

	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%
Evet	6	11.1	5	10.0	7	12.3
Kısmen	25	46.3	19	38.0	18	31.6
Hayır	50	42.6	26	52.0	32	56.1
Toplam	54	100.0	50	100.0	57	100.0
p<0,05	$\chi^2= 2.742$		sd= 4			

Tabloya göre Türkiye’de antrenörlerin doping konusunda yeterli bilgiye sahip olduğuna inanıyor musunuz sorusuna“1. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 6, yüzdelik dilimi %11.1, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 25, yüzdelik dilimi %46.3, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 23, yüzdelik dilimi %42.6’dır. “2. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 5, yüzdelik dilimi %10.0, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 19, yüzdelik dilimi %38.0, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 26, yüzdelik dilimi %52.0, “3. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 7, yüzdelik dilimi %12.3, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 18, yüzdelik dilimi %31.6, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 32, yüzdelik

dilimi %56.1'dir. Sonuç olarak öğrencilerin “Türkiye’de antrenörlerin doping konusunda yeterli bilgiye sahip olduğuna inanıyor musunuz” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda sınıf düzeyi bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.11’de öğrencilerin, sınıf düzeylerine göre okuldaki dopingle ilgili derslerin yeterliliği hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.11: Öğrencilerin, Sınıf Düzeylerine Göre Okuldaki Dopingle İlgili Derslerin Yeterliliği Hakkındaki Görüşleri

	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%
Evet	5	9.3	10	20.0	15	26.3
Kısmen	15	27.8	15	30.0	20	35.6
Hayır	34	63.0	25	50.0	22	38.1
Toplam	54	100.0	50	100.0	57	100.0
p<0,05	$\chi^2= 8.179$		sd=4			

Tabloya göre okulunuzda dopingle ilgili ders ya da bilgilerin yeterli olduğuna inanıyor musunuz sorusuna “1. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 5, yüzdellik dilimi %9.3, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 15, yüzdellik dilimi %27.8, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 34, yüzdellik dilimi %63.0’dır. “2. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 10, yüzdellik dilimi %20.0, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 15, yüzdellik dilimi %30.0, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 25, yüzdellik dilimi %50.0, “3. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 15, yüzdellik dilimi %26.3, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 20, yüzdellik dilimi %35.1, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 22, yüzdellik dilimi %38.6’dır. Sonuç olarak öğrencilerin “Okulunuzda dopingle ilgili ders ya da bilgilerin yeterli olduğuna inanıyor musunuz” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda sınıf düzeyi bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.12’ de öğrencilerin sınıf düzeylerine göre okulda doping konusunda yeterli eğitim alıp almamalarına yönelik görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.12: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Okulda Doping Konusunda Yeterli Eğitim Alıp Almamalarına Yönelik Görüşleri

	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%
Evet	1	1.9	3	6.0	14	24.6
Kısmen	14	25.9	15	30.0	22	38.6
Hayır	39	72.2	32	64.0	21	36.8
Toplam	54	100.0	50	100.0	57	100.0
p<0,05	$\chi^2= 22.673$		sd= 4			

Tabloya göre okulunuzda doping hakkında yeterli eğitim aldığınızı düşünüyor musunuz sorusuna “1. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 1, yüzdelik dilimi %1.9, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 14, yüzdelik dilimi %25.9, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 39, yüzdelik dilimi %72.2’dir. “2. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 3, yüzdelik dilimi %6.0, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 15, yüzdelik dilimi %30.0, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 32, yüzdelik dilimi %64.4, “3. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 14, yüzdelik dilimi %26.6, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 22, yüzdelik dilimi %38.6, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 21, yüzdelik dilimi %36.8’dir. Sonuç olarak öğrencilerin “Okulunuzda doping hakkında yeterli eğitim aldığınızı düşünüyor musunuz” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda sınıf düzeyi bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.13’ de öğrencilerin sınıf düzeylerine göre okulda dopinge yönelik ayrı bir ders olması yönündeki görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.13: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Okulda Dopinge Yönelik Ayrı Bir Ders Olması Yönündeki Görüşleri

	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%
Evet	31	57.4	23	46.0	37	64.9
Kısmen	11	20.4	15	30.0	10	17.5
Hayır	12	22.2	12	24.0	10	17.6
Toplam	54	100.0	50	100.0	57	100.0
p<0,05	$\chi^2= 4.262$	sd= 4				

Tabloya göre okulunuzda doping ve performans arttırıcı ilaçlar konusunda ayrı bir ders olması fikrine katılıyor musunuz sorusuna “1. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 31, yüzdeler dilimi %57.4, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 11, yüzdeler dilimi %20.4, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 12, yüzdeler dilimi %22.2’dir. “2. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 23, yüzdeler dilimi %46.0, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 15, yüzdeler dilimi %30.0, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 12, yüzdeler dilimi %24.0, “3. Sınıflarda”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 37, yüzdeler dilimi %64.9, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 10, yüzdeler dilimi %17.5, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 10, yüzdeler dilimi %17.6’dir. Sonuç olarak öğrencilerin “Okulunuzda doping ve performans arttırıcı ilaçlar konusunda ayrı bir ders olması fikrine katılıyor musunuz” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda sınıf düzeyi bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.14’ de öğrencilerin spor yaşlarına göre en fazla bireysel sporlarda doping kullanıldığına yönelik görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.14: Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre En Fazla Bireysel Sporlarda Doping Kullanıldığına Yönelik Görüşleri

	1-4 Yıl		5-9 Yıl		10 yıl ve üzeri	
	f	%	f	%	f	%
Evet	33	71.7	44	68.8	30	58.8
Kısmen	12	26.1	17	26.6	18	35.3
Hayır	1	2.2	3	4.7	3	5.9
Toplam	46	100.0	64	100.0	51	100.0
p<0,05	$\chi^2= 2.438$		sd= 4			

Tabloya göre en fazla doping kullanımının bireysel sporlarda olduğu fikrine katılıyor musunuz sorusuna “1-4 Yıl” aralığındakilerde, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 33, yüzdeler dilimi %71.7, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 12, yüzdeler dilimi %26.1, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 1, yüzdeler dilimi %2.2’dir. “5-9 Yıl” aralığındakilerde, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 44, yüzdeler dilimi %68.8, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 17, yüzdeler dilimi %26.6, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 3, yüzdeler dilimi %4.7, “10 Yıl ve üzeri”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 30, yüzdeler dilimi %58.8, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 18, yüzdeler dilimi %35.3, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 3, yüzdeler dilimi %5.9’dir. Sonuç olarak öğrencilerin “En fazla doping kullanımının bireysel sporlarda olduğu fikrine katılıyor musunuz” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda spor yaşları bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.15’ de öğrencilerin spor yaşlarına göre maddi gelirin fazla olduğu sporlarda doping kullanımının yüksek olması konusundaki görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.15: Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre Maddi Gelirin Fazla Olduğu Sporlarda Doping Kullanımının Yüksek Olması Konusundaki Görüşleri

	1-4 Yıl		5-9 Yıl		10 yıl ve üzeri	
	f	%	f	%	f	%
Evet	21	45.7	39	60.9	21	41.2
Kısmen	17	37.1	15	23.4	20	39.2
Hayır	8	17.4	10	15.6	10	19.6
Toplam	46	100.0	64	100.0	51	100.0
p<0,05	$\chi^2= 5.360$	sd= 4				

Tabloya göre maddi gelirin fazla olduğu spor branşlarında doping kullanımı fazladır fikrine katılıyor musunuz sorusuna “1-4 Yıl” aralığındakilerde, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 21, yüzdeler dilimi %45.7, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 17, yüzdeler dilimi %37.0, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 8, yüzdeler dilimi %17.4’dır. “5-9 Yıl” aralığındakilerde, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 39, yüzdeler dilimi %60.9, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 15, yüzdeler dilimi %23.4, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 10, yüzdeler dilimi %15.6, “10 Yıl ve üzeri”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 21, yüzdeler dilimi %41.2, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 20, yüzdeler dilimi %39.2, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 10, yüzdeler dilimi %19.6’dır. Sonuç olarak öğrencilerin “Maddi gelirin fazla olduğu spor branşlarında doping kullanımı fazladır fikrine katılıyor musunuz” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda spor yaşları bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.16’ da öğrencilerin spor yaşlarına göre sporcuların doping kullanımına olumlu bakmaları konusundaki görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.16: Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre Sporcuların Doping Kullanımına Olumlu Bakmaları Konusundaki Görüşleri

	1-4 Yıl		5-9 Yıl		10 yıl ve üzeri	
	f	%	f	%	f	%
Evet	1	2.7	4	6.3	3	5.9
Kısmen	5	10.9	8	12.5	6	11.8
Hayır	40	87.0	52	81.3	42	82.4
p<0,05	$x^2= 1.192$		sd= 4			

Tabloya göre sporcuların doping kullanımına olumlu bakıyor musunuz sorusuna “1-4 Yıl” aralığındakilerde, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 1, yüzdelik dilimi %2.2, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 5, yüzdelik dilimi %10.9, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 40, yüzdelik dilimi %87.0’dır. “5-9 Yıl” aralığındakilerde, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 4, yüzdelik dilimi %6.3, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 8, yüzdelik dilimi %12.5 , “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 52, yüzdelik dilimi %81.3, “10 Yıl ve üzeri”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 3, yüzdelik dilimi %5.9, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 6, yüzdelik dilimi %11.8, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 42, yüzdelik dilimi %82.4’dır. Sonuç olarak öğrencilerin “Spor yaşı 10 ve üzeri olan sporcuların doping kullanımına olumlu bakıyor musunuz” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda spor yaşları bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.17’ de öğrencilerin spor yaşlarına göre doping sözcüğünün anlamına yönelik görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.17: Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre Doping Sözcüğünün Anlamına Yönelik Görüşleri

	1-4 Yıl		5-9 Yıl		10 yıl ve üzeri	
	f	%	f	%	f	%
Evet	24	52.2	39	60.9	40	78.4
Kısmen	20	43.5	24	37.5	11	21.6
Hayır	2	4.3	1	1.6	0	0.0
Toplam	46	100.0	64	100.0	51	100.0
p<0,05	$\chi^2= 9.010$	sd= 4				

Tabloya göre doping sözcüğünün anlamını biliyor musunuz sorusuna “1-4 Yıl” aralığındakilerde, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 24, yüzdeler dilimi %52.2, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 20, yüzdeler dilimi %43.5, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 2, yüzdeler dilimi %4.3’dür. “5-9 Yıl” aralığındakilerde, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 39, yüzdeler dilimi %60.9, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 24, yüzdeler dilimi %37.5 , “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 1, yüzdeler dilimi %1.6, “10 Yıl ve üzeri”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 40, yüzdeler dilimi %78.4, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 11, yüzdeler dilimi %21.6, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 0, yüzdeler dilimi %0.0’dır. Sonuç olarak öğrencilerin “Doping sözcüğünün anlamını biliyor musunuz” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda spor yaşları bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4.18’ de öğrencilerin spor yaşlarına göre doping içerikli ilaçlar hakkındaki bilgi düzeylerine yönelik görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.18: Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre Doping İçerikli İlaçlar Hakkındaki Bilgi Düzeylerine Yönelik Görüşleri

	1-4 Yıl		5-9 Yıl		10 yıl ve üzeri	
	f	%	f	%	f	%
Evet	6	13.0	12	18.8	16	31.4
Kısmen	25	54.3	37	57.8	24	47.1
Hayır	15	32.6	15	23.4	11	21.6
Toplam	46	100.0	64	100.0	51	100.0
p<0,05	$\chi^2= 6.084$		sd= 4			

Tabloya göre doping tanımlı ilaçların etkilerini tam olarak biliyor musunuz sorusuna “1-4 Yıl” aralığındakilerde, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 6, yüzdelik dilimi %13.0, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 25, yüzdelik dilimi %54.3, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 15, yüzdelik dilimi %32.6’dır. “5-9 Yıl” aralığındakilerde, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 12, yüzdelik dilimi %18.8, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 37, yüzdelik dilimi %57.8, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 15, yüzdelik dilimi %23.4, “10 Yıl ve üzeri”, “Evet” cevabı kişi sayısına göre 16, yüzdelik dilimi %31.4, “Kısmen” cevabı kişi sayısına göre 24, yüzdelik dilimi %47.1, “Hayır” cevabı kişi sayısına göre 11, yüzdelik dilimi %21.6’dır. Sonuç olarak öğrencilerin “Doping tanımlı ilaçların etkilerini tam olarak biliyor musunuz” sorusuna vermiş oldukları cevaplarda spor yaşları bakımından anlamlı bir fark yoktur.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Bu çalışmanın amacı antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin doping hakkındaki bilgi düzeylerini ve görüşlerini incelemektir. Araştırmaya 2018-2019 eğitim öğretim yılı içerisinde Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümünden 100 erkek, 61 kadın toplamda 161 öğrenci katılmıştır. Çeşitli değişkenler arasındaki istatistik anlamlılık düzeylerine bakılarak, karşılaştırmalar yapılmıştır.

Araştırma sorularımızda öğrencilerin doping bilgi düzeylerinin yeterli olup olmadığı konusu ele alınmıştır. Sorularımıza verdikleri cevaplar dikkate alındığında gelecek nesilde antrenörlük yapacak mezunların daha bilinçli sporcu yetiştirmeleri hususunda doping bilgi düzeylerinin istatistik sonuçları yer almaktadır. Özellikle altı çizilerek değinilmesi gereken sorular içerisinde, “Sınıf Düzeylerine Göre Okuldaki Doping İlgili Derslerin Yeterliliği Hakkındaki Görüşleri” sorulduğunda öğrencilerin büyük kısmının doping ile ilgili derslerin yetersiz olduğu görüşünde bulunmaları, geleceğin antrenörlerinin daha iyi yetişmesi konusunda dikkate değer öncelik olmalıdır. Antrenör aday öğrencilerin anket sorusu içerisinde yer alan “Türkiye’de antrenörlerin doping konusunda yeterli bilgiye sahip olduğuna inanıyor musunuz?” sorusuna vermiş oldukları hayır cevabının yüksek oranda olması, üniversitelerde ve antrenörlük eğitimi kurslarında özellikle bu konuya daha fazla önem verilmesi gerektiğinin altını çizmektedir.

Yıldız ve arkadaşları (2016) “Bireysel ve takım sporları ile ilgilenen sporcuların doping hakkındaki görüşlerinin incelenmesi” adlı çalışma sonucunda takım sporları ile uğraşan sporcuların doping hakkındaki genel bilgi düzeylerinin bireysel sporlar ile ilgilenen sporculara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. “Sporcuların doping kullanımı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplarda bireysel ve takım sporcuları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu çalışmamızda elde edilen veriler sonucunda antrenörlük eğitimi öğrencilerinin “Öğrencilerin Spor Yaşlarına Göre En Fazla Doping Kullanımının Bireysel Sporlarda Olduğu Fikrine Katılıyor musunuz?” kapsamında sorulan anket sorusuna verdikleri cevaplara göre, spor

yaşı arttıkça soruya verilen “Evet, bu fikre katılıyorum” cevap oranı düşmesine rağmen spor yaşları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuçlara göre Yıldız ve arkadaşlarının yaptığı çalışma ile bizim çalışmamız paralellik göstermemektedir.

Dinçer ve Demir tarafından (2013), bireysel spor yapan 117 milli sporcunun dâhil edildiği bir çalışmada, spor branşları arasında dopingi daha yüksek performanslar için kullanmak isteyip istemedikleri konusunda önemli bir fark bulunmuştur ($X^2 = 26.764$; $p < 0.01$). Spor branşları arasında sporcuların kaybetme korkusundan dolayı doping kullanmaya niyetli olup olmadıkları konusunda anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2 = 43.207$; $p < 0.01$). Sporcuların, dopingi heyecanlarını kontrol etmek için kullanmak isteyip istemedikleri ile ilgili görüşleri spor branşları arasında farklıydı ($X^2 = 59.035$; $p < 0.01$). Sporcuların doping konusunda yeterli bilgiye sahip olup olmadığına dair görüşler spor branşları arasında farklıydı ($X^2 = 16.955$; $p < 0.05$). Sporcuların sağlığa konusunda doping hasarlarına ilişkin görüşlerinde spor branşları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($X^2 = 13.742$; $p > 0.05$). Bu çalışmaya katılan sporcular doping konusunda yeterli bilgiye sahip değildi. Bu nedenle, doping kullanmaya meyilli oldukları düşünülebilir.

Yine Yıldız ve arkadaşlarının (2006) yılındaki çalışmalarında sporcuların spor yapma sürelerine göre doping hakkındaki düşünceleri karşılaştırıldığı ANOVA testine göre sporcuların spor yapma süreleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bizim çalışmada da öğrencilerin spor yaşlarına göre doping içerikli ilaçlar hakkındaki bilgi düzeylerine yönelik görüşlerine göre spor yaşları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda Yıldız ve arkadaşlarının yaptığı çalışma ile bizim çalışmamız paralellik göstermemektedir.

Yine Şebnem, C. Ş. ile Abdurrahman, D. (2018) 50 katılımcının bulunduğu bir başka çalışmada veriler incelendiğinde, 1 ila 3 yıllık deneyime sahip 13 eğiticinin dopingin spor etiğine aykırı olduğunu söylediği tespit edildi. Diğer yaş gruplarına ait aynı ifadeyi kullananlar için rakamlar ise şu şekilde bulunmuştur: 4-5 yıllık deneyime sahip 7, 6-7 yıllık deneyime sahip 4, 8-9 yıllık deneyime sahip 2 ve 10 yıl deneyime sahip olan 1 antrenör. Çalışmanın bulgularına dayanarak, eğiticilerin doping hakkında yeterince bilgili olmadığı söylenebilir, ancak zararlarının çok iyi farkında oldukları için buna karşı oldukları söylenebilir. Eğiticilerin doping kullanımına yönelik tutumları ile yaşları, cinsiyetleri,

alanları, mezun oldukları ana dallar ile yıllarca süren koçluk tecrübeleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p < 0.05$) tespit edildi.

Öğretmenlerle yapılan benzer bir çalışmada ise Bayram ve arkadaşlarının (2019) analizler sonucunda elde ettikleri verilere göre, öğretmenlerin cinsiyetleri ile doping kullanımının tercih edilme nedenleri, sporda kullanılan doping çeşitleri hakkındaki bilgileri, ve sporcuların sporda doping kullanım konusundaki görüşleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Öğretmenlerin cinsiyetleri ile sporcuyu dopinge yönlendirmeye sebep olan etkenler arasındaki görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin ergojenik yardımcıları hakkında bilgi sahibi olduklarını, ergojenik yardımcıların doping sayıldığını ifade etmişlerdir. Bu bilgiler ışığında bizim çalışmamızdaki öğrencilerin cinsiyet farklılıklarına göre doping bilgi düzeylerinde anlamlı bir fark olmaması bu çalışmayla genel anlamda örtüşmektedir.

Dallı ve arkadaşlarının (2015) bir çalışmasında da analizler sonucunda elde edilen verilere göre, öğrencilerin doping bilgi düzeylerinde bölüm ve cinsiyet değişkenine göre farklılıklar saptanmıştır ($p < 0.05$). Gen dopingi hakkında öğrencilerin yeterli bir bilgiye sahip olmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar bizim çalışmamıza göre farklılıklar içermektedir.

Sertbaş ve arkadaşlarının (2015) bir çalışmasında ise Türkiye'de spor eğitimi alan 270 sporcunun doping ve ergojenik yardım konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı görülüyor. Araştırma sonucunda, son yıllarda ülkedeki doping sorunlarının önlenmesinde bilgilendirme ve farkındalığın artırılmasının önemli olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma ile bizim çalışmamız karşılaştırıldığında ise ortak sonuçlar ve değerlendirmeler ortaya çıkmakta.

Morente-Sánchez ve arkadaşlarının (2019) 88 futbol takımından 1324 İspanyol futbolcunun dahil edildiği yaptığı bir yurt dışı çalışmada elit ve profesyonel futbolcular arasında ($p < 0.001$), elit ve amatör futbolcular arasında ($p < 0.001$) ve elit ve U18 futbolcular ($p < 0.001$) arasında önemli farklılıklar gözlemlendi. Katılımcıların % 95'i dünya anti-doping ajansının anlamını bilmiyordu; % 97.4'ü yasaklı listeyi bilmiyordu; % 5'i yasaklanmış madde kullandığını kabul etti ve % 23.7'si doping kullananları tanıyordu. Bu çalışma, değerlendirilen bu futbolcu örneğinde doping hakkında önemli bir bilgi eksikliği

ve yüksek düzeyde destek kullanımı olduğunu göstermiştir. Futbol ortamında geniş bir eğitim dopingi önleme programının uygulanması fikrini açıkça pekiştirmektedir.

Tüm bu çalışmalara baktığımızda bizim çalışmamızla ortak sonuçlar olmakla birlikte farklı sonuç ve değerlendirmeler de göze çarpmaktadır. Her çalışmanın kendine özgü bir yöntemi ve örneklem grubu olması ayrıca hedeflenen araştırma parametrelerinin farklı olması da sonuçların bazı noktalarda farklılaşmasına yol açabilmektedir. Fakat genel anlamda doping konusunda yapılan bütün çalışmaların ortak noktası hem bilgi düzeyi noktasında yeterli olunmayışı ve yeterli eğitimlerin olmaması hem de doping testine tabi tutulan sporcu sayısının bazı külfetler nedeniyle az olması yeterli denetimlerin maalesef olmadığını da göstermektedir. Burada asıl önemli olan husus ise dopinge bakış açısında hem antrenörlerin hem de sporcuların doğal yöntemlerle çalışılması gerektiği konusunda anlayış birliğine sahip olmaları gerektiğidir.

Okulunuzda doping ve performans arttırıcı ilaçlar konusunda ayrı bir ders olması fikrine katılıyor musunuz sorusuna “1. Sınıflarda”, “Evet” cevabı yüzdeler dilimi %57.4, “Kısmen” cevabı yüzdeler dilimi %20.4, “Hayır” cevabı yüzdeler dilimi %22.2’dir. “2. Sınıflarda”, “Evet” cevabı yüzdeler dilimi %46.0, “Kısmen” cevabı yüzdeler dilimi %30.0, “Hayır” cevabı yüzdeler dilimi %24.0, “3. Sınıflarda”, “Evet” cevabı yüzdeler dilimi %64.9, “Kısmen” cevabı, yüzdeler dilimi %1.5, “Hayır” cevabı yüzdeler dilimi %17.6’dir. Bu sonuçlar neticesinde geleceğin profesyonel sporcularını yetiştirecek olan antrenörlük eğitimi öğrencilerinin daha bilinçli olmaları, sporcularını doğal beslenme ve yöntemlere teşvik etmeleri açısından dikkate alınarak doping konusunun ders niteliği taşıması gereği vurgulanmaktadır.

Ayrıca 3 erkek ve 2 kadın öğrenciye doğrudan sorulan dopinge ilgili sorularda; sizce doping nedir? sorusuna: “Doping sporcuların enerji ve güç performansını arttırmak için kullandıkları maddelerdir.” ,”doping vücuda enerji almak için kullanılan fair-playe aykırı bir ilaç türüdür. Genelde hayvanlarda kullanılan zararlı bir ilaçtır.” Okulunuzda dopinge ilgili ders ya da bilgilerin yeterli olduğuna inanıyor musunuz? Sorusuna: kısmen evet inanıyorum fiziksel uygunluk antrenman bilgisi gibi derslerde önemli bilgiler aldık yani dopinge ilgili bilgiler verildi bize” en fazla doping kullanımının bireysel sporlarda olduğu fikrine katılıyor musunuz? Sorusuna; evet katılıyorum kendi branşımdan örnek vereyim güreş sporunda sporcular ne kadar uyarılsa da bu dopingi kullanıyorlar.

Bilinçsizlikten kaynaklanan bir şey dopingin zararlı olduğunu bile bile bireysel sporlarda doping kullanılıyor.” Doping içerikli ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz? Sorusuna; “evet, mesela groft hormonu büyüme sağlar şekersiz kullanılan bir ilaçtır 6 ay kullanıldıktan sonra vücuttaki gelişimin artmasını sağlıyor. Testosteron hormonu vücudun ekstrasından salgılanmasını ve belli bir süre sonra testosteron seviyesinin artmasından dolayı güç artışını sağlıyor ayrıca kemiklerde sertleşme yapıyor.”

Ülkenizin başarısı için doping kullanır mısınız? sorusuna; kullanırım çünkü tüm sporlarda özellikle İran ve Rusya doping üzerinde WADA’ dan daha ilerideler. WADA listesinin listesinde olmayan ilaçları kullanıp başarı sağlıyorlar özellikle salon sporlarında ve doping olmadan şu şartlarda yüksek verim sağlanıp derece çıkarılamaz.” Doping ile ilgili herhangi bir yazı okudunuz mu? Sorusuna; yani sporcu olduğum için tabii ki de okudum genelde futbolcular kullanıyor yararı ve zararı konusunda gerekli bilgiye sahibim. Türkiye’de antrenörlerin doping konusunda yeterli bilgiye sahip olduğuna inanıyor musunuz? sorusuna; “inanmıyorum çünkü sadece başarı odaklı bakıyorlar, sporcunun sağlığı hiç düşünülüyor ikinci planda kalıyor hatta daha geri plana atılıyor.” Okulunuzda doping ve performans artırıcı ilaçlar konusunda ayrı bir ders olması fikrine katılıyor musunuz? Sorusuna; “Evet katılıyorum çünkü doğru yönlendirilmemiz gerektiğine inanıyorum, antrenörlerin ve sporcuların doping konusunda daha iyi bilgiye sahip olması gerekir.” Cevapları alarak önceden yapılmış veya doping içeriği ile hazırlanmış yazılara ve çalışmalara kıyasla fazla bilgilerinin olmadığı gözlemlenmektedir.

5.2. Sonuçlar

Yapılan çalışmada öğrencilere anket soruları içerisinde doping ile ilgili tanımını bilip bilmedikleri sorulmuş, anket sonuçlarındaki verilere göre öğrencilerin doping sözcüğünün anlamını tam olarak biliyor musunuz sorusunda evet oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Çalışma son sınıflar hariç her sınıfa uygulanmasına rağmen ağırlıkta erkek öğrencilerin fazla olduğu görülmektedir. Tablo 1’ de araştırmaya katılan antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin cinsiyete yönelik dağılımı verilmektedir. Verilere göre, 161 kişilik öğrenci grubunun, 100 kişilik kısmının yani %62.1’inin “Erkek” olduğu, 61 kişilik kısmının yani %37.9’unun “Kadın” olduğu görülmektedir. Tablo 2’ de araştırmaya katılan antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin sınıf düzeylerine yönelik dağılımı verilmektedir. Verilere göre, 161 kişilik öğrenci grubunun 54 ü %33.5’i “1. Sınıf” , 50

kişinin yani %31.1'inin "2. Sınıf" olduğu, 57 kişinin yani % 35.4'ünün "3.sınıf" olduğu görülmektedir. Tablo 3' de araştırmaya katılan antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin spor yaşlarına göre düzeylerine yönelik dağılımı verilmektedir. Verilere göre, 161 kişilik öğrenci grubunun 46'sı %28.6'sı "1-4 Yıl" , 64 kişinin yani %39.8'inin "5-9 Yıl" olduğu, 51 kişinin yani %31.7'sinin ise "10 Yıl ve üzeri" olduğu görülmektedir.

Tablo 4'e göre doping sözcüğünün anlamını biliyor musunuz sorusuna cevaplarda doping sözcüğünün anlamında kadınlar erkeklere göre daha fazla bilgiye sahipken, genel olarak bakıldığında doping sözcüğünü bilmek yada bilmemek cinsiyet değişkeni açısından sonuç değiştirecek bir etken olmadığı için cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öztürk'ün (2009) sporculara yaptığı benzer çalışmada, cinsiyet değişkenine göre bilgi düzeylerine bakıldığında erkeklerin bilgi düzeyinin (%16,9), kadınlara göre (%10,1) daha yüksek olduğunu tespit edilmiştir.

Tablo 5'e göre doping içerikli ilaçlar hakkında gerekli bilgiye sahip misiniz sorusunda sonuç olarak öğrencilerin vermiş oldukları cevaplarda cinsiyet bakımından anlamlı bir fark yoktur. Doping içerikli ilaçlar hakkında gerekli bilgiye sahip olmak cinsiyet açısından kadın ve erkek sporcuların kullanabileceği bir yöntem olduğundan kadınlar ve erkekler doping konusunda aynı görüşe sahip olabilirler.

Tablo 6'da doping ile ilgili herhangi bir yazı okudunuz mu sorusuna vermiş oldukları cevaplarda cinsiyet bakımından anlamlı bir fark yoktur. Kadın antrenör adaylarının vermiş oldukları cevaplarda evet ve hayır yüzdeleri dilimlerinin aynı olması doping hakkında merak konularının ve kendilerini yetiştirmek açısından farklı kaynak elde ederek okuyup bilgi edinme düzeylerinin eşit olduğu sonucunu elde etmektedir. Erkeklerde ise evet ve kısmen oranının kadınlara oranla daha yüksek olması farklı doping kaynakları elde edip okuyarak meraklarının daha yüksek olduğu sonucunu göstermektedir.

Tablo 7'ye göre oranları yüksek çıkan anket sonuçlarında, dopingin sporda önemli bir sorun olduğunun farkında mısınız sorusuna sonuç olarak öğrencilerin cevaplarında cinsiyet bakımından anlamlı bir fark görülmediği gözlenmiştir. Tablo sonuçlarında dopingin sporda önemli bir sorun olduğu görüşündeki soruya kadın ve erkek öğrencilerin büyük oranda evet cevabı vermeleri doping olgusunun ne kadar tehlikeli olduğunun

bilincinde olmaları anlamını ifade etmektedir. Bu fikre ve bilince sahip antrenörlerin kadın ve erkek sporcu yetiştirme konusunda daha titiz olacakları anlamı taşımaktadır.

Tablo 8’de dopingli maddelerin sağlığı nasıl etkilediğini tam olarak biliyor musunuz sorusunda sonuç olarak öğrencilerin cevaplarında cinsiyet bakımından anlamlı bir fark yoktur. Tablo 8’deki verilere göre antrenör adaylarının sporcularına sadece dopingli ilaçlar değil içtiği bütün ilaçların sağlıklarına ne türlü etki yapabileceği hususundaki görüşlerini de yansıttığı söylenebilir. Çünkü hangi ilacın sağlığına ne etki yapacağını bilmek rahatsızlık durumunda bile ilaç kullanma bilincinin ileri düzeyde olduğu anlamı taşımaktadır. Alpak (2008) yaptığı çalışmada, dopingli ilaç kullanan haltercilere “kullandıkları maddenin ne gibi yan etki yaptığı” sorulmuş %31’i sinirlilik ve asabiyet, %17,2’si fiziksel sorunlar ve %31’i yan etki görmedim şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 9’da ülke başarısı için doping kullanır mısınız sorusunda sınıf bazında verilen öğrencilerin cevaplarında sonuç olarak anlamlı bir fark görülmediği gözlemlenmiştir. Verilen cevaplarda da görülmektedir ki sınıf düzeyi ne olursa olsun öğrencilerin dopingi spor ahlakına aykırı bulduğu ve etik olmayan hareketler olarak görmesi bilinci ile büyük oranda hayır cevabı vererek başarı için bile olsa spor ahlakının daha öncelikli olduğu bilincini vurgulamaktadırlar. Buna benzer Gençtürk ve arkadaşları (2009), yapmış olduğu çalışmada bir anket sorusunda “sporcular üst düzey performans için doping kullanmalıdır” %47,7’si “hiç katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Alpak (2008)’ in halter sporcuları üzerinde yaptığı başka bir çalışmada yaptığı anket sonuçlarında “başarılı olabilmek için doping kullanılmalı mıdır sorusuna”; erkekler %74, kadınlar %13,3 oranında evet cevabı verilmişlerdir. Erkek halter sporcuları başarıyı elde edebilmek için ilaç kullanmanın gerekliliğini benimsemişken, bu oran kadın sporcularda çok daha azalmıştır.

Tablo 10’a göre Türkiye’de antrenörlerin doping konusunda yeterli bilgiye sahip olduğuna inanıyor musunuz sorusuna öğrencilerin vermiş oldukları cevaplarda sınıf düzeyi bakımından anlamlı bir fark yoktur. Sonuçlara göre öğrencilerin, antrenörler tarafından doping konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görüşü daha yüksektir.

Tablo 11 ve 12 ’de ise öğrencilerin okulda dopingle ilgili derslerin yeterli olup olmadığı konusundaki görüşlerinde dersleri yeterli görmedikleri dolayısıyla geleceğin

antrenörleri ve ulusal başarının mimarı olacak antrenörlük eğitimi öğrencilerinin, zamanın en büyük problemi haline gelen ergojenik maddelere yönelik daha iyi eğitim almak istediklerini göstermektedir. Çünkü üniversitelerde doping konusunda yeterli bilgiye sahip olmak için daha detaylı ve konuya hakim bir eğitim sürecinden geçmeleri şarttır. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'ndaki öğrencilerin doping konusundaki bilgi düzeyleri ve tutumlarının incelenmesi isimli araştırmasında, öğrencilere uyguladıkları ankette öğrencilerin %1.4'ü doping konusunda eğitim aldıklarını belirtirken, %98.6'sı gibi bir çoğunluğun bu konuda eğitim almadıklarını tespit etmiştir (Çetinkaya vd., 2007). Bu sonuç sporcu eğitiminde önemli rol oynayan antrenörlerin doping konusunda yeterli bilgiyi üniversitelerden alamadıkları sonucuna ulaştırmaktadır. Bunun devamında öğrenciler dopinge yönelik derslerin artışı konusunda ve ayrı bir ders olarak doping konusunu görmek istedikleri veriler neticesinde ortaya çıkmıştır.

Tablo 13'de ise Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Okulda Dopinge Yönelik Ayrı Bir Ders Olması Yönündeki Görüşleri incelenmiştir. Tabloya göre okulunuzda doping ve performans artırıcı ilaçlar konusunda ayrı bir ders olması fikrine katılıyor musunuz sorusuna vermiş oldukları cevaplarda sınıf düzeyi bakımından anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 14'e göre en fazla doping kullanımının bireysel sporlarda olduğu fikrine katılıyor musunuz sorusuna vermiş oldukları cevapta spor yaşları bakımından anlamlı bir fark yoktur. Özdemir ve arkadaşları (2005), yaptıkları çalışmada atletizmle uğraşan sporcuların dopingli madde kullanım oranı %14,5 olarak bulmuşlardır. Branş olarak değerlendirdiğimizde ise en yoğun doping kullanım oranının body buildingle uğraşanların olduğu araştırmalarda görülmektedir. Bu veriler ise; %65,8 doping kullanan, %7,9 performans artırıcı kullanan olarak sıralanmıştır.

Tabloya 15'e göre maddi gelirin fazla olduğu spor branşlarında doping kullanımını fazladır fikrine katılıyor musunuz sorusuna vermiş oldukları cevapta spor yaşları bakımından anlamlı bir fark yoktur. Sonuçlara baktığımızda çağımızda spor büyük bir gelir kaynağı olarak kullanılmakta, hatta bazı popüler sporlarda maddi gelir milyon dolarlarla ifade edilmektedir. Dolayısı ile maddi gelirin ve kazancın fazla olması sporcu, antrenörü, yöneticiyi haksız yere başarı elde etmeye teşvik ederek doping kullanımını arttırmaktadır.

Tablo 16'ya göre spor yaşı 10 ve üzeri olan sporcuların doping kullanımına olumlu bakıyor musunuz sorusuna öğrencilerin vermiş oldukları cevaplarda spor yaşları bakımından anlamlı bir fark yoktur. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaba göre spor yaşı daha ileri olan, yani yetişmiş elit müsabık sporcuların doping kullanımı daha fazladır fikri olumsuz olarak görülmektedir.

Tabloya 17'ye göre doping sözcüğünün anlamını biliyor musunuz sorusuna öğrencilerin vermiş oldukları cevaplarda spor yaşları bakımından anlamlı bir fark yoktur. Fakat 10 yıl ve üzeri spor geçmişi olan öğrencilerin bu konudaki bilgi düzeylerinin yüksek olduğu da gözlerden kaçmamaktadır.

Tablo 18'e göre öğrencilerin spor yaşlarına göre doping tanımlı ilaçların etkilerini tam olarak biliyor musunuz sorusuna vermiş oldukları cevaplarda spor yaşları bakımından anlamlı bir fark yoktur. Sonuçlara göre spor yaşı arttıkça öğrencilerin doping etkisi yapan ilaçların etkilerini daha iyi öğrendikleri ve daha fazla bilinçlendiklerini görmekteyiz. Başka açıdan bakılacak olursa spor yaşları arttıkça sporcuların dopingli ilaçlar hakkındaki meraklarının daha fazla olduğunu da söyleyebiliriz.

5.3. Öneriler

Yaptığımız bu çalışma kapsamında kadın ve erkek öğrencilerin doping hakkında sahip oldukları bilgi düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığı görülmesine karşın kadınlarda da erkeklerde de doping ve dopingli ilaçlar hakkında yeterli bilgiye sahip olunmadığı saptanmıştır. Bu sonuçtan hareketle antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin doping hakkında daha ayrıntılı bilgi ve bilinç sahibi olmaları için özellikle ileride antrenör olmayı düşünenler hem özel çaba sarf etmeli hem de antrenörlük eğitimi bölümlerinin ders içeriklerinde birinci sınıftan başlayarak doping konusunu ciddi bir şekilde etraflıca öğrenebilmeleri için bu konunun diğer dersler içerisinde de olabileceği ancak müstakil bir ders içinde verilmesinin daha verimli olacağı düşünülmektedir.

Yine bu doğrultuda sınıf düzeylerine göre verilen cevaplarda da anlamlı bir fark bulunmaması, antrenörlük eğitimi öğrencilerinin sınıf seviyesi arttıkça doping hakkında daha çok bilgi sahibi olduğu görülmesine rağmen hiçbir sınıf düzeyinde tam olarak yeterli bir doping eğitimi almadıkları da anlaşılabilir. Dolayısıyla antrenörlük eğitimi

öğretim programlarında doping ile ilgili ders ve konuların her sınıf seviyesinde öğrencilere sunulması bütünlük açısından daha faydalı olabilecektir.

Spora başlanılan ilk yıllardan itibaren doping hakkında bilgi sahibi olunması gerektiği ve sporcuların bilinçlenmeleri için hem kendilerine hem de antrenörlere önemli görevler düştüğü göz ardı edilmemelidir. Doping ve ergojenik yardımlar konusunda antrenör olan öğrencilere veya antrenörlük yapmayı düşünen öğrenci gruplarına uzman kişiler eşliğinde görsel ve yazılı basında programlar düzenlenerek doping karşıtı görüşlerin artması için daha fazla öğrenciye ulaşılmaya çalışılabilir. Dopingin özendirici olmaması için bu eğitimler özellikle uzman kişiler tarafından verilmelidir. Dopinge mücadele konusunda olumlu fikir sahibi olunması noktasında antrenörlük eğitimi öğrencilerine ülke çapında eğitim verebilecek eğiticiler yetiştirilebilir. Bu kişiler antrenörler ile antrenör olmak isteyen öğrenci sporculara sporda doping ve ergojenik yardım konuları hakkında seminerler verebilir.

Doping konusunda bilinçli sporcu yetiştirecek, eğitim verebilecek antrenörler daha kapsamlı yetiştirilebilir ve bilinçlendirilebilir. Doping ve ergojenik destek alımı konusunda uzman kişilerin desteği ile kamu spotları hazırlanarak ülke çapında daha çok antrenörlük eğitimi bölümü öğrencisine ulaşılabilir. Spor insanlarının dopinge nasıl bir bakış açısıyla yaklaşması gerektiği üzerinde durulabilir. Sporun, müsabakanın ve spor ahlakının ne anlama geldiği, asıl amaçlarının ne olduğu üzerinde durularak spor ahlakıyla sporcu yetiştirecek olan antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerine faydalı çalışmalar yapılabilir. Sporcuyla doping düşüncesinden ve algısından uzak tutmak için psikolojik desteğe ve eğitime ağırlık verilebilir. Dopinge mücadele dünya çapında takip edilebilir ve bu konudaki tüm gelişmeler, yenilikler spor bilimciler yolu ile antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerine ve sporculara aktarılabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkada, C. ve Ergen, E. (1990). *Spor ve bilim* Ankara: Büro-Tek Ofset Matbaacılık.
- Akbaba, G. (1990). "Aklınıza takılanlar", *Bilim ve Teknik Dergisi*, 276:51.
- Akgün, N. (1991). *Spor yarışmalarında anabolik androjenik steroidlerin ergojenik maddelerin ve drogların kullanımı*, Ankara: Gençlik ve Spor Müdürlüğü Yayınları.
- Akgün, N. (1993). *Egzersiz fizyolojisi*. II. Cilt. No:115. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Alpak, A. (2008). *Haltercilerin doping ve ergojenik yardımcıları hakkında bilgi düzeylerinin ve doping kullanım sıklığının araştırılması* Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Aracı, H. (2001). *Okullarda beden eğitimi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Atasü, T., Yücesir, İ. (2007). *Dopingün tarihçesi. doping ve futbolda performans artırma yöntemleri*. Atasü, T. (Ed) İstanbul: Form Reklam Hizmetleri.
- Avayü, İ. (2007). *Spor ve madde kullanımı*, http://www.yeniden.org.tr/bilgiler/blg_spor.asp,09.04.2007.
- Başaran, N. (2006). *Gen ve doping korkusu*, <http://www.medimagazin.com.tr/gen-ve-doping-50942>, Erişim Tarihi: 29.04.2007.
- Bayram, M., Bayraktar, G., Tozoğlu, E. ve Doğar, A. (2019). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin doping bilgi düzeylerinin belirlenmesi*: Ahmet AKÇAY.
- Baysaling, Ö. (2000). *Sporda her yönüyle doping*, S:128, İstanbul: İlpress Yayınevi.
- Büyüköztürk Ş, Akgün Ö.E., Demirel F. ve ark., (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*: Pegem Akademi.

- Can, S. (2007). *Büyüme hormonu*, <http://www.endokrinoloji.com/buyumehormon.html>, Erişim Tarihi: 30.04.2007.
- Coşkunol, H. (2000). *Şizofreni ve madde kullanım bozuklukları*, Şizofreni Dizisi 2000; 1:36.
- Çetin E., Dölek B, ve Orhan Ö. (2008). Gazi üniversitesi spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ergojenik yardımcıları, doping ve sağlık hakkındaki bilgi ve alışkanlıklarının belirlenmesi. *Sportmetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VI (3) 129-132. Çoban, A. (2005), Ağrı Tedavisi, <http://www.cayyolum.com/cyolusaglik5.htm>.
- Çetinkaya, G., Ağyar, E., Dilbaz, K. (2007). *Beden eğitimi ve spor yüksekokullarındaki öğrencilerin doping konusundaki bilgi düzeyleri ve tutumlarının incelenmesi (Akdeniz Üniversitesi Örneği)*. 4. Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, 9-11 Kasım 2007.
- Çınar, Z. (2010). *Doping bilgi düzeyi anketi*, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sivas.
- Çoban, B. (2007). *Beden eğitimi ve oyun öğretimi*. Oğuzhan Zirek (Editör). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dalli, M., Işıkdemir, E. ve Bingöl, E. (2015). *Determination of doping knowledge level of physical education and sports college students: Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Derneği (UBİKS)Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Derneği*.
- Dincer, N. ve Demir, H. (2013). *The determination of knowledge levels related to doping in elite athletes: Selcuk University Selçuk Üniversitesi*.
- Dost, T. (2006). Doping Türkiye Klinikleri Cerrahi Tıp Bilimleri Dergisi

- Dönmez, S. (2007). Sporcularda performans arttırıcı ilaç kullanımı, <http://www.sdonmez.com/sf-index-of> Sporcularda_Performans_Arttici_ilac_Kullanimi-cp-2_93.htm,06.04.2007.
- Dündar, U. (2005). *Antrenman teorisi*. (6. Baskı) Ankara: Nobel Yayınları.
- Erkiner, K. (2007), *Spor hukuku dersleri* Atak Matbaası İstanbul 2007.
- Ergen, E., Haydar, D ve Ülkar, B. (2002), *Egzersiz fizyolojisi*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Ergen, E. ve Caner, A. (1985). Doping, *Bilim ve Teknik Dergisi*, Sayı:212, Sayfa:14.
- Genç, D. A. (1998). *Spor hukuku ders kitabı*, 1.Baskı, Alfa Basım, Yayım, Dağıtım, İstanbul, S:99.
- Gülpek, D., H. Coşkunol ve S. Kesebir (2002). Efedrin kullanımına bağlı psikotik bozukluk: Olgu sunumu, *Bağımlılık Dergisi*, 3(3): 173-176.
- Günay, M. ve Cicioğlu, İ. (2001). *Spor fizyolojisi*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Güner, R. (2007). Doping neden yasaklanmıştır? http://www.geocities.com/sporda_doping/sorular.html#soru6, 04.04.2007.
- Gürsoy, Ö. (1994). ‘*Güreş ve doping*’ <http://www.guresdosyasi.com/makale1.html>
- International Olympic Committee (2000). Olympic Movement Anti-Doping.
- Kalaycı, A. (1993). Kan dopingi, eritropoetin, yükselti ve performans ilişkisi, *Atletizm Bilim ve Teknolojisi Dergisi*, Türk Spor Vakfı Yayını Ankara.
- Kalyon, T.A. (1994). *Spor Hekimliği Sporcu Sağlığı ve Spor Sakatlıkları*. Ankara Gata Basımevi.
- Kanbir, O. (2000). *Sporda Sağlık Bilinci ve İlk Yardım*, Ekin Kitabevi, Bursa.

- Kargılı, H. (2002). *Spor ahlakı ve sporcu açısından doping kullanımının etkileri ve dopingle mücadele çalışmaları*. (Ms Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Sağlık Bilimleri Enstitüsü) Kütahya.
- Kazokoğlu, C. (2004). Yol bisikleti dünyasından doping, http://www.mtbtr.com/gezi_yayin/yayin.asp?kayitno=592, 28.03.2007.
- Giuseppe, L., Massimo, F., and Gian Cesare, G.(2008). Doping in competition or doping in sport? *British Medical Bulletin*, 86(1), 95-107.
- Livanelioğlu, K. (2010). Yasaklı madde ve yöntemlerin etki ve yan etkileri.
- Morente-Sánchez, J., Zandonai, T. ve Zabala Díaz, M. (2019). Attitudes, beliefs and knowledge related to doping in different categories of football players. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 22(9), 981-986. doi:10.1016/j.jsams.2019.05.010.
- Murat, E. (2005). Doping ve performans arttırıcılar, <http://www.bisikletfederasyonu.gov.tr/detay.asp?haber=142&cat=7&scat=4107.04>.
- Orhan Ö, Çetin E, Ertaş, D. B. (2006). *Gazi üniversitesi beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin ergojenik yardımcıları, doping ve sağlık hakkındaki bilgi ve alışkanlıklarının belirlenmesi*, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı, Nobel Yayın Dağıtım, Muğla.
- Öngel, H. B. (1997). *Sporda etik değerler açısından doping*, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Arşiv Cilt 2, Sayı 2.
- Özdemir, L., Nur, N., Bağcivan, İ., Bulut O., Sümer, H., Tezeren G. (2005). Doping and performance enhancing drug use in athletes living in sivas, *Mid Anatolia, Journal Of Sports and Medicine* <http://www.jssm.org> 4, 248-252.
- Öztürk, G. E. (2009). *Türkiye’de doping, sporcuların doping bilgi düzeylerinin ölçülmesi (Hentbol Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği A.B.D., Ankara, s.103.

- Pehlivan, A. (2007). Uluslararası olimpiyat komitesince bildirilen doping sınıflandırması, <http://yvik.org/index.asp?pg=kh&newID=289,25.04.2007>.
- Sadıç, A. (2001). *Köy Hizmetleri Anadolu Lisesi'nde madde bağımlılığı konusunda bilgi, tutum ve davranış düzeyinin ölçülmesi, (Bitirme Tezi)*. Marmara Üniversitesi Sağlık Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Saraç, E. (2006). HCG iğneleriyle ideal formunuza, ozon kürü ile gençliğinize kavuşun! <http://www.infokarma.net/Detay.asp?haberid=2436>.
- Sertbas, K., Akdeniz, H., Yılmaz, A., Çalık, F. ve Sentürk, U. (2015). Evaluation of ergogenic matter and doping usage knowledge of Turkish national athletes. *Sports Medicine Journal / Medicina Sportivâ*, 11(3), 2591-2600.
- Sümer, Z. (2007). *Sporda doping ve ergojenik yardımcıları*, Hazırlayan: Abdülaziz Alpak.
- Süzer, Ö. (2007). Dopinge karşı savaş, dopingde yeni madde ve yöntemler, S:42,46,48, <http://www.ctf.edu.tr/farma/onersuzer/pdf/doping.pdf>.
- Şebnem, C. Ş. ve Abdurrahman, D. (2018). Assessing the knowledge levels and views about doping in sports of flatwater and whitewater canoe trainers in turkey. *annals of the "ştefan cel mare" university: Physical Education and Sport Section - The Science and Art of Movement*(1), 6.
- Şenel, Ö., Güler, D. ve Kürkçü, R. (2004). Farklı ferdi branşlardaki üst düzey türk sporcularının ergojenik yardımcılarıya yönelik bilgi ve yararlanma düzeyleri, *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, II (2) S:41-47.
- Şirin, E. F. (2000). *Bireysel ve takım sporlarında yer alan sporcuların doping hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Şirin, E.F. ve Çağlayan, H.S. (2005). Sporcularda enerji içeceklerinin kullanımı, *Standart Dergisi*, 44: 519.

Taşyürek, MZ. (2005). Doping, <http://www.kondisyoner.net/doping.html>, Erişim Tarihi: 28.04.2007.

Tekinsen, O. ve Yalçın, S. (1990). Kafein, Alıntı: *Bil ve Tek Dergisi*.

Temizer, A. (2009). Doping-sporla ilaç su istimali Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Turan, Z. (2002). *Modern vücut geliştirme*, S: 364-365, 1.Baskı, İl Pres Basım ve Yayın, İstanbul.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (2014). Son yıllarda türk sporunda yaşanan doping sorununun araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu raporu.

Türkiye Cimnastik Federasyonu Resmi Web Sitesi (2006). Doping Hakkında, http://www.turkcimfed.org/yeni/index.php?option=com_content&task=view&id=98&Itemid=74, 20.04.2007.

Türkiye Doping Kontrol Merkezi Web Sitesi (2007). <http://www.tdkm.hacettepe.edu.tr/>

Tüysüzoğlu, B. (2004). Bağımlılık yapan maddeler, *Bilim ve Teknik Dergisi*, Sayı:442, S:68-69.

Ünal, M. ve Ünal, D. (2003). Sporda doping kullanımı derlemeler, İst. Tıp Fak. Mecmuası 66:3.

Üstdal, M. ve Köker, A. (1998). *Sporda yüksek performans nasıl kazanılır?* Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti. Sayfa: 19-119.

Vardar, E., Kurt, C. ve Vardar, S. A. (2001). Sporcular arasında anabolik androjenik steroid ve efedrin kullanımı, *Bağımlılık Dergisi*, Cilt:5, Sayı:1.

Yamaner, F. (2001). *Beden eğitimi ve sporda temel ilkeler*, Ekin Kitabı.

- Yeşim, A. Ve Kepeçtutan, N. (2005). Başlangıç Yaşı On Bir!
<http://www.milliyet.com.tr/2005/10/01/spor/spo06.html>, Erişim Tarihi:16.04.2014.
- Yıldırım, E. (2001). *Futbolcularda eğitim düzeyleri ile doping hakkındaki bilgi düzeyleri ve doping kullanım eğilimlerinin analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, A. (2006). *Cumhuriyet üniversitesi spor bilimleri fakültesi ve sivas ili amatör liglerinde değişik branşlardaki sporcuların doping kullanım oranlarının araştırılması*. (MS Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Sağlık Bilimleri Enstitüsü) Sivas.
- Yıldız, M., Pala, A., Biner, M. ve Göral, Ş. (2016). *Bireysel ve takım sporları ile ilgilenen sporcuların doping hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*, 1 Examining Of Individual and Team Sports Athletes'opinion About Doping.
- Yücesir, İ. (2004). *Doping suçu; doping madde ve yöntemleri. doping ve futbolda performans artırma yöntemleri*, Atasü, T. (Ed.). İstanbul: Form Reklam Hizmetleri, s: 41-42.
- Yüksel, C. (1997). Performansı etkilemek için kullanılan doping maddelerinden anabolik steroidler üzerinde bir çalışma, *Atletizm Bilim Dergisi*, Sayı 27, Sayfa 17.
- Yüksel, C. (2007). Performansı etkilemek için kullanılan doping.
- Güneş, Z. (2005). Spor ve beslenme, Antrenör ve Sporcu El Kitabı.
- Zülal, A. (2004). Sporun karanlık yüzü doping, *Bilim ve Teknik Dergisi*, S:44.

EKLER

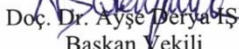
Ek 1. Etik Kurulu Onayı

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu
ONAY BELGESİ

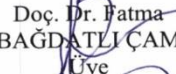
Protokol No:	2019-039
Araştırmanın Başlığı:	"Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenörlük Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Doping Hakkındaki Görüşlerinin Araştırılması (Bartın Üniversitesi Örneği)"
Proje Yürütücüsü:	Yücel AYDEMİR
Başvuru Formunun Geliş Tarihi:	05.03.2019
Karar Tarihi:	08.03.2019

Başvuru dosyasında etik sorun oluşturabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmadığından ETİK KURUL ONAY belgesinin verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Ashi KAZICI
Başkan

Doç. Dr. Ayşe Derya KŞIK
Başkan Vekili

Prof. Dr. Şaban ESEN
Üye

Doç. Dr. Fatma
BAGDATLI ÇAM
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Bilge SULA AKYÜZ
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Fethi NAS
Üye

Ek 2. Araştırma İzni

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Sayı : 15436336-302.08.01-E.1900021615
Konu : Araştırma İzni (Yücel AYDEMİR)
Hk.

26/03/2019

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 22.03.2019 tarihli ve 36823621-302.08.01-E.1900021184 sayılı yazınız.

Enstitünüz Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı 16618308015 numaralı öğrencisi Yücel AYDEMİR'in "Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenörlük Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Doping Hakkındaki Görüşleri (Bartın Üniversitesi Örneği)" adlı yüksek lisans tez çalışmasına veri sağlamak amacıyla Yüksekokul'umuzda araştırma yapması uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Mehmet GÜÇLÜ
Müdür V.

Belge Doğrulanak İçin: <http://ubvs.bartın.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index> adresinden 3C9F4TM kodu girerek belgeyi doğrulayabilirsiniz.

Adres : Bartın Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor
Yüksekokulu, Kurtlubeyyazıcılar Kampüsü 74110
Merkez/BARTIN
vkural@bartın.edu.tr

Bilgi İçin İrtibat : Vahdettin Kural - Memur
Telefon : (0 378) 5011000 - 2404
Belgegeçer No : (0 378) 2235407
İnternet Adresi : <http://www.bartın.edu.tr/>

1900021615 numaralı belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince Mehmet Güçlü tarafından 26.03.2019 tarihinde güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 3. Anket

İlaç Kullanımı ve Doping Anketi

1- Cinsiyetiniz ?

01() Kadın 02() Erkek

2- Sınıfınız?

01() 1.Sınıf 02() 2.Sınıf 03() 3.Sınıf

3- Kaç yıldır spor yapıyorsunuz ?

01() 1 – 4 Yıl 02() 5 – 9 Yıl 03() 10 yıl ve üzeri

Not: Cevapları, soruların karşısındaki kutucuklara “X” işareti koyarak cevaplayınız.

A- ÖĞRENCİLERİN DOPİNG HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİ NEDİR?				
	Değerlendirme Soruları	EVET	KISMEN	HAYIR
4	Doping sözcüğünün anlamını biliyor musunuz?			
5	Doping içerikli ilaçlar hakkında gerekli bilgiye sahip misiniz?			
6	Dopingle ilgili herhangi bir yazı okudunuz mu?			
7	Dopingin sporda önemli bir sorun olduğunun farkında mısınız ?			

B-ÖĞRENCİLERİN DOPİNG KULLANIMIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİ NELERDİR?				
	Değerlendirme Soruları	EVET	KISMEN	HAYIR
8	Dopingli maddelerin sağlığı nasıl etkilediğini tam olarak biliyor musunuz?			
9	Doping tanımlı ilaçların etkilerini tam olarak biliyor musunuz?			
10	Ülkenizin başarısı için doping kullanır mısınız?			
11	Türkiye’de antrenörlerin doping konusunda yeterli bilgiye sahip olduğuna inanıyor musunuz?			

C- ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTEDE DOPİNG EĞİTİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ NELERDİR?				
	Değerlendirme Soruları	EVET	KISMEN	HAYIR
12	Okulunuzda dopingle ilgili ders ya da bilgilerin yeterli olduğuna inanıyor musunuz?			
13	Okulunuzda doping hakkında yeterli eğitim aldığınızı düşünüyor musunuz?			
14	Okulunuzda doping ve performans artırıcı ilaçlar konusunda ayrı bir ders olması fikrine katılıyor musunuz?			
15	Sizce ülkemizde dopingin zararıyla ilgili yeterli düzeyde eğitim veriliyor mu?			

D- ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN LİSANSLI-LİSANSIZ OLMA DURUMLARINA GÖRE GÖRÜŞLERİ NELERDİR?				
	Değerlendirme Soruları	EVET	KISMEN	HAYIR
16	En fazla doping kullanımının bireysel sporlarda olduğu fikrine katılıyor musunuz?			
17	Maddi gelirin fazla olduğu spor branşlarında doping kullanımı fazladır fikrine katılıyor musunuz?			
18	Spor yaşı 10 ve üzeri olan sporcuların doping kullanımına olumlu bakıyor musunuz?			
19	Sporcuların yaşı arttıkça doping kullanımı da artmaktadır fikrine katılıyor musunuz?			

Ek 4. Anket Kullanım İzni

Re: Anket Kullanım İzni

Kimden: Ziyet ÇINAR<zcinar@cumhuriyet.edu.tr>

1.03.2019 Cum 20:53

Kime: Yücel AYDEMİR <yucel_tebuk@hotmail.com>

Anketi kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar.

----- Orijinal Mesaj -----

Kimden: "Yücel AYDEMİR" yucel_tebuk@hotmail.com

27.02.2019 Çar 21:01

Kime: zcinar@cumhuriyet.edu.tr

Konu: Anket Kullanım İzni

Sayın Hocam Merhabalar.

Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda sizin hazırlamış olduğunuz, ilaç kullanımı ve doping ile ilgili anket formunuzu kullanmam için izninizi talep ediyorum.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :YÜCEL AYDEMİR

Doğum Yeri ve Tarihi :BARTIN – 1982

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :BOLU AİBÜ – BESYO (Beden Eğitimi Öğretmenliği)

Yüksek Lisans Öğrenimi : BARTIN ÜNİVERSİTESİ (Eğt. Bilimleri Ens. TYL)

Bildiği Yabancı Diller :ARAPÇA(ORTA)

Bilimsel :ULUSLARARASI EJER KONGRESİ 2019 ANKARA

Faaliyet/Yayımlar :Makale (Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğrenme Biçemlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi) (Doç.Dr. Murat KUL, Yücel AYDEMİR, Sevim Handan YILMAZ)

Aldığı Ödüller

İş Deneyimi

Stajlar :ÖĞRETMENLİK

Projeler ve Kurs :GSB PROJESİ (OKU,OKUT,OKUN)

Belgeleri :ÇEŞİTLİ MEB VE GSB KURSLARI

Çalıştığı Kurumlar :MEB DEVAM EDİYOR (KIDEM YILI:16)

İletişim

E-Posta Adresi : yucel_tebuk@hotmail.com

Tarih : Tez sınav tarihi: 20/09/2019